

Raport Ryzyka Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

za rok
2012

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
Słownik użytych pojęć i skrótów	4
1. Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem.....	6
2. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych.....	23
3. Informacje dotyczące funduszy własnych	24
4. Informacje z zakresu przestrzegania wymogów kapitałowych, o których mowa w art. 128 ustawy - Prawo bankowe	26
5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia.....	33
6. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta.....	39
7. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem.....	42
8. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów	43
8a. Informacje z zakresu ryzyka rynkowego.....	44
9. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów kapitałowych metody wartości zagrożonej	44
10. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego.....	44
11. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym.....	45
12. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego	46
13. Informacje w zakresie obliczania wymogów kapitałowych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem	47
14. Informacje dotyczące ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów	48
15. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego	48
16. Informacje dotyczące metody zaawansowanego pomiaru ryzyka operacyjnego ..	50
17. Informacje dotyczące polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze.....	50

Wstęp

Nowa Umowa Kapitałowa w ramach tzw. Filaru III - „Dyscyplina Rynkowa” zobowiązuje instytucje kredytowe do ogłaszania informacji o ich profilu ryzyka, sposobie zarządzania ryzykiem oraz poziomie kapitału utrzymywanego na pokrycie ryzyk występujących w prowadzonej przez nie działalności. Ma to doprowadzić do osiągnięcia przejrzystości i dyscypliny rynkowej oraz zapewnić stan uczciwej konkurencji między poszczególnymi bankami w całym sektorze.

Bank BPH S.A. jest unijną instytucją dominującą w rozumieniu Uchwały nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu wraz ze zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 368/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 12 października 2010 r., Uchwałą nr 259/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r., Uchwałą nr 326/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. zmieniającymi uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu. Dlatego też niniejszy raport jest raportem skonsolidowanym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A., który obejmuje Bank BPH S.A. (podmiot dominujący) oraz następujące podmioty zależne:

- a) BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o.;
- b) BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Niniejszy dokument stanowi wypełnienie postanowień § 11 Polityki informacyjnej Banku BPH S.A. w zakresie adekwatności kapitałowej, wprowadzonej Uchwałą Zarządu Banku z 7 grudnia 2012 r., zatwierdzonej Uchwałą Rady Nadzorczej z 27 grudnia 2012 r., dotyczącej zakresu ogłaszanych przez Bank informacji o charakterze jakościowym i ilościowym przedstawiających podejście Banku do zarządzania ryzykiem.

Słownik użytych pojęć i skrótów

Akcja fantomowa – instrument finansowy, instrument pochodny, w stosunku do którego instrumentem bazowym jest akcja Banku. Akcja fantomowa nie jest papierem wartościowym, ani akcją w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych, w szczególności nie daje prawa głosu, ani nie upoważnia do pobierania dywidendy. Akcja fantomowa służy wypłacie części wynagrodzenia zmiennego należnego osobom zajmującym stanowiska kierownicze w wysokości powiązanej z kursem akcji Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Aktywa ważne ryzykiem - suma aktywów oraz ekwiwalentów bilansowych pozycji pozabilansowych przemnożonych przez odpowiadające im wagi ryzyka.

Bank, BPH - Bank BPH S.A.

Greki (współczynniki greckie) - oznaczają wrażliwość rynku opcji lub innych instrumentów pochodnych. Greckie współczynniki mierzą zmianę wartości opcji w stosunku do zmiany czynników wpływających na wartość opcji.

Grupa - Grupa Kapitałowa Banku BPH S.A.

Kapitał dostępny - regulacyjne fundusze własne określone w art. 127 ustawy Prawo bankowe.

Kapitał regulacyjny - kwota kapitału odpowiadająca minimalnemu kapitałowi regulacyjnemu, określone uchwałami wykonawczymi do art. 127 i 128 ustawy Prawo bankowe.

Kapitał wewnętrzny - kwota kapitału wymagana dla celów pokrycia wszystkich rodzajów zidentyfikowanego istotnego ryzyka związanego z działalnością Banku, zgodnie z apetytem na ryzyko Banku.

Kapitał wymagany - kapitał utrzymywany w Banku na pokrycie ryzyka - wyższa z dwóch wartości: kapitał regulacyjny lub kapitał wewnętrzny.

KNF - Komisja Nadzoru Finansowego.

Uchwała nr 208/2011 KNF - Uchwała nr 208/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań z późniejszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 173/2012 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 19 czerwca 2012 r. zmieniającą uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań oraz uchwałę w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań.

Uchwała nr 258/2011 KNF - Uchwała nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w banku.

Uchwała nr 387/2008 KNF - Uchwała nr 387/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie określenia ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, z których bank może korzystać w celu ustalenia wymogów kapitałowych i zakresu korzystania z tych ocen oraz ich powiązania za stopniami jakości kredytowej.

Uchwała nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami - Uchwała nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka z późniejszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą nr 369/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 12 października 2010 r., Uchwałą nr 206/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 sierpnia 2011 r., zmieniającymi uchwałę Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie

zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz Uchwałą nr 324/2011 Komisji Nadzoru Finansowego zmieniającą uchwałę w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz uchwałę w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Uchwałą nr 172/2012 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 19 czerwca 2012 r. zmieniającymi uchwałę w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

Uchwała nr 325/2011 KNF - Uchwała nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku; oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych.

Ustawa Prawo bankowe - ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 72 poz. 665 z późn. zm.).

Vega - miara zmiany ceny opcji pod wpływem zmiany zmienności implikowanej.

Waga ryzyka - współczynnik odzwierciedlający ryzyko kredytowe ekspozycji, służący jako mnożnik przy wyliczaniu aktywów ważonych ryzykiem.

Wartość zagrożona - maksymalna strata, jaka z określonym wysokim prawdopodobieństwem i w określonym okresie nie zostanie przekroczona.

Współczynnik adekwatności kapitałowej (współczynnik wypłacalności) - współczynnik, wyliczony jako stosunek regulacyjnych funduszy własnych (zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe) do minimalnych wymogów kapitałowych (zdefiniowanych w uchwałach wykonawczych do art. 127 i 128 ustawy Prawo bankowe) pomnożonych przez 12,5.

Współczynnik alfa (α) - współczynnik wykorzystywany do obliczania ekwiwalentu bilansowego transakcji pochodnych w celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta; stosowany jest w metodzie modelu wewnętrznego.

Wynagrodzenie zmienne - wynagrodzenie oraz świadczenia na rzecz pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, których wysokość zależy od osiągniętych celów i wyników. Wynagrodzenie zmienne nie obejmuje wynagrodzenia zasadniczego, świadczeń rzeczowych (typu benefity), jednorazowych nagród i świadczeń przyznanych na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa, jak również innych świadczeń, których podstawą nabycia nie jest ocena celów i wyników pracownika lub Banku. Wynagrodzenie zmienne składa się z wynagrodzenia nieodroczonego i wynagrodzenia odroczonego:

- **wynagrodzenie zmienne nieodroczone** - część wynagrodzenia zmiennego wypłacana w formie pieniężnej i/ lub w formie instrumentu finansowego po upływie okresu oceny, tj. po zakończeniu oceny realizacji celów w okresie oceny i określeniu podstawy wynagrodzenia zmiennego;

- **wynagrodzenie zmienne odroczone** - część wynagrodzenia zmiennego wypłacana w formie pieniężnej i/ lub w formie instrumentu finansowego w trakcie okresu odroczenia, w częściach, po upływie każdego okresu rozliczeniowego, tj. po zakończeniu weryfikacji realizacji celów w okresie oceny i weryfikacji podstawy wynagrodzenia zmiennego.

1. Cele i zasady polityki zarządzania ryzykiem

1.1 Struktura zarządzania ryzykiem

Zrozumienie i transparentność rozmiarów podejmowanych ryzyk są kluczowymi elementami strategii biznesowej Grupy, dlatego też zarządzanie ryzykiem jest jednym z podstawowych działań składających się na całość procesów zarządzania podejmowanych przez Zarząd.

Kluczowym elementem w procesie zarządzania ryzykiem w Grupie jest system zarządzania ryzykiem, rozumiany jako zbiór reguł i mechanizmów normujących procesy decyzyjne i kontrolne dotyczące identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania ryzyka występującego w działalności Grupy. Zgodnie z przyjętymi w Grupie zasadami ładu korporacyjnego za opracowanie, funkcjonowanie i rozwój systemu zarządzania ryzykiem odpowiedzialny jest Zarząd. Zapewnia on w szczególności, aby system zarządzania ryzykiem funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz oparty był o pełną i przejrzystą dokumentację, tzn. aby działał na podstawie pisemnych strategii, polityk, procedur i instrukcji, zgodnych z obowiązującym prawem i regulacjami nadzorczymi i zatwierdzonych przez właściwe organy Grupy.

1.1.2 Podstawowe zasady

Proces zarządzania ryzykiem opiera się na następujących podstawowych zasadach:

- a) odpowiedzialność - kadra kierownicza i pracownicy muszą zidentyfikować i rozumieć ryzyka związane z ekspozycjami, za które odpowiadają, oraz ocenić ich konsekwencje i zastosować odpowiednie sposoby ograniczania tych ryzyk;
- b) zaangażowanie kierownictwa - Zarząd i Rada Nadzorcza, działając bezpośrednio lub poprzez powołane przez siebie organy, są aktywnie zaangażowane w zarządzanie ryzykiem, określając podstawowe zasady polityki zarządzania ryzykiem i nadzorując portfele określone zgodnie z zasadami segmentacji obowiązującymi w Grupie oraz zaangażowania indywidualnie istotne;
- c) ostrożność - w przypadku braku pełnej informacji lub niejasnej sytuacji przy podejmowaniu decyzji obciążonej ryzykiem lub też wątpliwości dotyczących sposobu stosowania metodyki obowiązuje zasada ostrożności;
- d) optymalizacja relacji ryzyka i rentowności - proces zarządzania ryzykiem promuje podejmowanie racjonalnych decyzji biznesowych opartych o zasadę równoważenia ryzyka i rentowności;
- e) zgodność z przepisami - wszelkie działania Grupy muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, wymogami nadzorczymi i regulacjami wewnętrznymi;
- f) nowe produkty - wprowadzenie nowych produktów lub linii biznesowych jest każdorazowo poprzedzone analizą i oceną związanych z nimi ryzyk jak również sposobów ich ograniczania do poziomu uzasadnionego biznesowo i akceptowalnego przez Grupę.

Proces zarządzania ryzykiem regulują pisemne procedury, w których określono jednostki organizacyjne i osoby odpowiedzialne za poszczególne etapy tego procesu oraz zakres ich zadań i obowiązków.

1.1.3 Odpowiedzialność

Zarząd Banku określa politykę w odniesieniu do ryzyk występujących w działalności Grupy i przyjmuje zasady kontroli i zarządzania tymi ryzykami. Zarząd określa również politykę ustanawiania limitów dla odpowiednich rodzajów ryzyka, a także procedury kontroli ryzyka. Wykonując te zadania Zarząd wspierany jest przez poszczególne komitety oraz niezależne jednostki powołane do kontroli i zarządzania ryzykiem.

W Banku działa szereg komitetów stałych:

- a) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa podejmuje decyzje lub przedstawia opinie dotyczące strategicznych aspektów zarządzania ryzykiem w ramach procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP - *Internal Capital Adequacy Assessment Process*) w Grupie, sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania kapitałem, w tym nad procesem agregacji kapitału na pokrycie zidentyfikowanych ryzyk oraz procesem zarządzania modelami w Banku;
- b) Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. Został powołany m.in. w celu zapewnienia istnienia spójnego i udokumentowanego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, systematycznego monitoringu danych na temat ryzyka operacyjnego - w tym istotnych strat w liniach

biznesowych oraz wsparcia niezależnych systemów kontroli i audytu w zakresie ryzyka operacyjnego;

- c) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (ALCO – *Assets and Liabilities Committee*) odpowiada za rozwój systemu zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności. ALCO podejmuje decyzje i wydaje opinie dotyczące w szczególności: ekspozycji na dane ryzyko, emisji długu, zakresu operacji na rynkach pieniężnych i kapitałowych, akceptacji nowych produktów lub modyfikacji istniejących, a także operacyjnego zarządzania kapitałem zgodnie z kompetencjami określonymi w Polityce zarządzania kapitałem w Banku BPH S.A. Komitet odpowiada również za politykę cenową Banku. ALCO akceptuje i rekomenduje plan finansowania Banku;
- d) Komitet Kredytowy podejmuje decyzje kredytowe na podstawie aplikacji kredytowych dotyczących klientów Banku, w ramach kompetencji i limitów określonych w odrębnych regulacjach wewnętrznych, a także zatwierdza przygotowane przez jednostki biznesowe wnioski dotyczące ofert specjalnych/ algorytmów sprzedażowych, programów punktowych i innych wniosków obciążonych ryzykiem kredytowym;
- e) Komitet Ryzyka Braku Zgodności prowadzi kompleksowy nadzór nad bieżącym funkcjonowaniem procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz ryzykiem reputacji poprzez analizę, monitorowanie i zlecenie zadań w obszarach m.in. nowych i nowelizowanych regulacji prawnych oraz wytycznych regulatorów, standardów grupy GE, przeciwdziałania praniu pieniędzy, monitorowania zgodności działań Banku z krytycznymi regulacjami (tzw. Regulatory Compliance), monitorowania jakości procesów sprzedaży oraz obsługi klientów, skarg klientów (bezpośrednich lub kierowanych za pośrednictwem regulatorów lub instytucji reprezentujących klientów), akceptacje wyników samooceny oraz planów zarządzania ryzykiem compliance;
- f) Komitet Rozwoju Produktów i Oprogramowania jest organem decyzyjnym w zakresie koordynowania prac związanych z rozwojem i wdrażaniem projektów realizowanych w Banku oraz zmian funkcjonalności systemów informatycznych, jak również wydawania certyfikatów dla oprogramowania, dopuszczających do użytkowania.

1.1.4 Główne rodzaje ryzyka

W celu identyfikacji i zarządzania ryzykiem Grupa definiuje odpowiednie procesy, w szczególności dla następujących kategorii ryzyka:

- a) ryzyko kredytowe;
- b) ryzyko operacyjne, w tym:
 - ryzyko prawne,
 - ryzyko reputacji,
- c) ryzyko braku zgodności.
- d) ryzyko rynkowe, w tym m.in.:
 - ryzyko walutowe,
 - stopy procentowej,
 - inwestycji kapitałowych,
 - cen towarów,
- e) ryzyko płynności;
- f) ryzyko modeli.

1.2 Proces zarządzania ryzykiem

1.2.1 Ryzyko kredytowe

1.2.1.1 Definicja

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko poniesienia przez Bank strat finansowych w wyniku niewypłacalności klienta spowodowanej wynikami finansowymi obniżającymi jego zdolność kredytową, bądź w wyniku niewywiązania się przez klienta z warunków transakcji zawartej z Bankiem.

Ryzyko kredytowe obejmuje w szczególności następujące podstawowe rodzaje ryzyka:

- a) ryzyko kontrahenta - ryzyko strat w wyniku niewywiązania się przez kontrahenta/ dłużnika ze swoich zobowiązań wobec Banku oraz ryzyko zmniejszenia wartości ekonomicznej ekspozycji kredytowej w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązania;

- b) ryzyko koncentracji - ryzyko znacznej koncentracji strat kredytowych w związku z występowaniem w Banku znaczących ekspozycji (z uwzględnieniem ekspozycji z tytułu ochrony kredytowej nierzeczywistej):
 - wobec pojedynczych dłużników lub grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - wobec podmiotów należących do jednego sektora gospodarczego,
 - wobec podmiotów pochodzących z jednego rejonu geograficznego,
 - w jednakowym instrumencie finansowym,
 - zabezpieczonych tym samym typem zabezpieczenia,
- c) ryzyko rezydualne - ryzyko mniejszej niż zakładano skuteczności technik ograniczania ryzyka kredytowego wykorzystywanych przez Bank, spowodowanej wystąpieniem innych wtórnych ryzyk (ryzyko operacyjne, rynkowe, płynności) związanych ze stosowaniem tych technik;
- d) ryzyko kraju (transferowe) - ryzyko poniesienia przez Bank strat wynikających z braku możliwości wywiązania się kontrahenta zagranicznego ze swoich zobowiązań płatniczych wobec Banku w związku z podjętymi przez władze danego kraju działaniami restrykcyjnymi dotyczącymi transferu kapitału za granicę oraz wymiany walut;
- e) ryzyko cyklu gospodarczego - ryzyko poniesienia przez Bank dodatkowych strat kredytowych (nieuwzględnionych w ryzyku rezydualnym) w przypadku wystąpienia dekonunktury gospodarczej;
- f) ryzyko rozmycia - ryzyko powstające w sytuacji, w której Bank kupuje wierzytelności, jakie dłużnik posiada względem strony trzeciej (np. swego kontrahenta) lub w ramach zabezpieczenia należności przyjmuje wierzytelności, jakie dłużnik Banku posiada względem strony trzeciej.

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym Bank uwzględnia również inne rodzaje ryzyka, w szczególności:

- a) ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej - ryzyko związane ze zmianą kursu waluty, bądź stopy procentowej; niezabezpieczone ryzyka mogące spowodować realne straty kredytobiorcy z tytułu różnic kursowych zwiększają ryzyko kredytowe ponoszone przez Bank;
- b) ryzyko środowiskowe - ryzyko pogorszenia zdolności kredytowej kredytobiorcy w związku z faktem, że prowadzona lub podejmowana przez niego działalność gospodarcza ma wpływ na środowisko i podlega przepisom regulującym ochronę środowiska oraz sposób korzystania z jego zasobów; ryzyko to może wystąpić również w odniesieniu do ustanowionych zabezpieczeń, których wartość w wyniku zrealizowania się ryzyka środowiskowego może ulec zmniejszeniu, bądź może nastąpić całkowita utrata wartości zabezpieczenia, bądź też Bank będzie zmuszony do poniesienia dodatkowych kosztów w przypadku przejęcia takiego zabezpieczenia.

1.2.1.2 Czynniki generujące ryzyko kredytowe

Bank, udzielając kredytów, pożyczek, gwarancji i innych form finansowania, narażony jest na ryzyko, że udzielony kredyt bądź inna forma zaangażowania Banku nie zostaną spłacone, bądź rozliczone przez kredytobiorcę w terminie ustalonym w umowie. Ryzyko to występuje zawsze, niezależnie od rodzaju finansowania. Głównym źródłem tego ryzyka jest możliwość wystąpienia braku zdolności klienta do wywiązania się ze swoich zobowiązań wobec Banku, spowodowana pogorszeniem się jego sytuacji finansowej.

1.2.1.3 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem kredytowym

Oferując elastyczną i dostosowaną do potrzeb klientów ofertę produktów kredytowych i kierując się potrzebą odpowiedniej kontroli ryzyka kredytowego, Bank stosuje i rozwija system zarządzania tym ryzykiem. Podstawowym celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymanie tego ryzyka na bezpiecznym poziomie, osiąganie odpowiedniej dochodowości operacji kredytowych, zapewniającej stały wzrost zysków oraz alokacja kapitału w najbardziej ekonomiczny sposób. Aby zrealizować ten cel, Bank stosuje efektywne metody zarządzania ryzykiem kredytowym zarówno na poziomie portfelowym, jak i indywidualnych zaangażowań; metody te są systematycznie weryfikowane i rozwijane. Struktura i organizacja procesu kredytowego oraz procedury i narzędzia identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka kredytowego są dostosowane do wymogów określonych w obowiązujących uchwałach i rekomendacjach nadzorczych.

Zarządzanie ryzykiem jest ściśle powiązane z działalnością biznesową i planowaniem strategicznym w całej organizacji. Rozwój działalności kredytowej odbywa się w ramach określonego w strategii Banku apetytu na ryzyko.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym wyodrębnione są funkcje związane z poszczególnymi obszarami zarządzania tym ryzykiem, realizowane przez wyodrębnione komórki Pionu Zarządzania Ryzykiem:

- a) akceptacja ryzyka (ocena ryzyka i podejmowanie decyzji kredytowych);
- b) monitoring i kontrola ryzyka (organizacja procesu monitorowania, budowa i rozwój narzędzi wspomagających proces monitorowania, monitoring indywidualnych ekspozycji kredytowych oraz portfela kredytowego);
- c) zarządzanie ekspozycjami o podwyższonym ryzyku, restrukturyzacja i windykacja;
- d) administracja kredytowa (sporządzanie umów kredytu i umów zabezpieczeń, otwieranie rachunków kredytowych i księgowanie operacji na tych rachunkach).

W odniesieniu do produktów zarządzanych portfelowo (proste produkty kredytowe) proces kredytowy realizowany jest w Pionie Operacji. Proces ten odbywa się w systemach wspierających proces podejmowania decyzji kredytowych zgodnie z zasadami i kryteriami opracowanymi i zaimplementowanymi przez Pion Zarządzania Ryzykiem.

W Pionie Zarządzania Ryzykiem działają również niezależne komórki odpowiedzialne za opracowanie i implementację zasad i procesów kredytowych (strategie, polityki i procedury kredytowe), oraz budowę, rozwój i wdrożenie narzędzi identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka na poziomie indywidualnym i portfelowym.

1.2.1.4 Odpowiedzialność w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarząd Banku określa strategię i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku oraz polityki i procedury kluczowe dla zarządzania ryzykiem kredytowym (system kompetencji kredytowych, modele ratingowe/ scoringowe, modele i procesy wyceny ekspozycji kredytowych). Rada Nadzorcza, do której zadań należy m.in. nadzór nad ryzykiem portfela Banku, akceptuje te zasady. Odpowiedzialność za wdrożenie i funkcjonowanie kompleksowego systemu zasad zarządzania ryzykiem spoczywa na CRO (Chief Risk Officer), który – jako Wiceprezes Zarządu – kieruje Pionem Zarządzania Ryzykiem. CRO odpowiada również za operacyjne zarządzanie ryzykiem kredytowym. W zarządzaniu ryzykiem kredytowym ważną rolę pełnią Komitet Kredytowy i Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

1.2.1.5 Ocena ryzyka kredytowego, system ratingowy/ scoringowy

Przed udzieleniem kredytu Bank ocenia zdolność kredytową klienta analizując m.in. jego dane finansowe oraz informacje jakościowe dotyczące jego pozycji rynkowej, struktury organizacyjnej i własnościowej, charakterystyki sektora, w którym działa, itp. Przedmiotem analizy i oceny jest również ryzyko samej transakcji - Bank ocenia cel i ekonomiczne uzasadnienie kredytu, jak również inne elementy mające wpływ na jego poziom (aspekty prawne, rynkowe etc.).

Ocenę ryzyka kredytowego wspierają systemy ratingowe i scoringowe wykorzystujące dane dotyczące klienta. Systemy te – ich zasady, modele i platforma informatyczna są budowane, walidowane i kalibrowane przez wyspecjalizowane jednostki Pionu Zarządzania Ryzykiem. Obowiązująca w Banku skala ratingowa umożliwia porównanie pojedynczych ekspozycji oraz sub-portfeli zarówno z innymi ekspozycjami Banku jak i ze źródłami (ratingami) zewnętrznymi.

W odniesieniu do kredytów detalicznych dla osób fizycznych Bank na podstawie oceny punktowej (scoringu) określa segment ryzyka klienta. Metodologia ta pozwala na dostosowanie parametrów oferty kredytowej do stopnia ryzyka generowanego przez klienta.

W odniesieniu do kredytów hipotecznych dla osób fizycznych w ramach metod ilościowych, poza oceną punktową (scoring), Bank określa klasę ryzyka klienta i transakcji, korzystając z metodologii Risk Based Pricing. Metodologia ta pozwala na dostosowanie parametrów oferty kredytowej do stopnia ryzyka generowanego przez klienta/ transakcję.

W przypadku kredytów dla małych i mikro przedsiębiorców ocena klienta/ transakcji opiera się o ocenę punktową (scoring/ rating) oraz weryfikację zdolności kredytowej opartą, w zależności od rodzaju produktu i oferty, odpowiednio na ocenie wskaźników finansowych i/ lub wysokości, zmienności i systematyczności wpływów na rachunek klienta w Banku.

W przypadku kredytów dla klientów korporacyjnych i średnich przedsiębiorstw, przed udzieleniem kredytu Bank ocenia zdolność kredytową klienta, analizując jego dane finansowe oraz informacje jakościowe dotyczące jego pozycji rynkowej, struktury organizacyjnej i własnościowej, charakterystyki sektora, w którym działa, itp. Przedmiotem analizy i oceny jest również ryzyko samej transakcji - Bank ocenia cel i ekonomiczne uzasadnienie kredytu, jak również inne elementy mające wpływ na jego poziom (aspekty prawne, rynkowe etc.).

Systemy ratingowe/ scoringowe mają szerokie zastosowanie w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, zaś ocena ratingowa jest ważnym parametrem systemu kompetencji kredytowych.

1.2.1.6 Podejmowanie decyzji kredytowych

Decyzje kredytowe w zakresie produktów opartych o ocenę ratingową:

- a) podejmowane są przez osoby posiadające imienne limity kompetencji - zgodnie z zasadą podwójnej weryfikacji lub kolegialnie (Komitet Kredytowy);
- b) kryterium wyznaczającym szczebel kompetencyjny podejmujący decyzję kredytową jest kwota łącznej ekspozycji kredytowej wobec klienta/ grupy powiązanej, profil ryzyka klienta i finansowej transakcji oraz poziom tzw. ekspozycji niezabezpieczonej (nie pokrytej materialną wartością zabezpieczenia, określoną zgodnie z wewnętrznymi zasadami wyceny zabezpieczeń);

Decyzje kredytowe w zakresie produktów opartych o ocenę scoringową:

- a) kryterium wyznaczającym szczebel kompetencyjny podejmujący decyzję kredytową jest maksymalna kwota limitu produktowego, kwota łącznej ekspozycji kredytowej wobec klienta/ grupy powiązanej, profil ryzyka klienta i finansowej transakcji;
- b) oparte są o ocenę scoringową, analizę zdolności i wiarygodności kredytowej wnioskodawcy/ów;
- c) wynik oceny scoringowej oraz analizy zdolności i wiarygodności kredytowej wykorzystywany jest do podjęcia ostatecznej decyzji przez pracownika weryfikującego wnioski kredytowe, posiadającego indywidualne kompetencje kredytowe;
- d) kompetencje kredytowe nadawane są indywidualnie pracownikom jednostek odpowiedzialnych za analizę kredytową w zależności od produktu i segmentu klienta w Pionie Operacji lub w Pionie Zarządzania Ryzykiem; podstawą do nadania kompetencji jest posiadana przez pracownika wiedza i doświadczenie;
- e) w przypadku ekspozycji przekraczających poziom indywidualnych kompetencji kredytowych pracowników weryfikujących wnioski kredytowe, wymagana jest decyzja Komitetu Kredytowego Banku.

1.2.1.7 Monitoring ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe jest monitorowane i kwantyfikowane w Banku w regularnym cyklicznym procesie, którego głównym elementem jest system klasyfikacji, składający się z odpowiednich procedur i narzędzi, tj. systemu ratingowego, systemu wczesnej identyfikacji ryzyka, mechanizmu (zasady i proces) intensywnego monitoringu oraz mechanizmu identyfikacji i oznaczania zdarzeń niewykonania zobowiązań. Procedury w tym zakresie istnieją zarówno dla zaangażowań klasyfikowanych jako normalne, jak i z przesłankami utraty wartości, podlegających działaniom restrukturyzacyjnym i windykacyjnym. Regularnemu monitorowaniu podlegają również przyjęte zabezpieczenia - ich wiarygodność prawna i wartość.

Monitoring i raportowanie w zakresie ekspozycji wobec klientów z segmentu osób fizycznych oraz małych przedsiębiorstw odbywa się w oparciu o System informacji zarządczej, zawierający szereg wbudowanych, standardowych, szczegółowych raportów i analiz przygotowywanych w cyklu miesięcznym. Wyniki monitorowania poszczególnych portfeli i sub-portfeli tych segmentów klientów są podstawą do formułowania efektywnej metodyki oceny ryzyka kredytowego, mają wpływ na sposób konstrukcji poszczególnych produktów i stanowią kluczowy element procesu decyzyjnego.

Portfel segmentu korporacyjnego i średnich przedsiębiorstw podlega bardziej zindywidualizowanemu podejściu, gdzie w ramach regularnych przeglądów dokonuje się analizy danych finansowych, danych jakościowych oraz występujących sygnałów ostrzegawczych ze szczególnym uwzględnieniem zaległości klientów. Jednocześnie klienci spełniający kryteria podwyższonego ryzyka są automatycznie objęci procedurą wzmożonej obserwacji. W celu bardziej dogłębnej identyfikacji i monitorowania ryzyka w odniesieniu do pojedynczych zaangażowań pracownicy Pionu Zarządzania Ryzykiem mogą uczestniczyć w inspekcjach u klientów Banku.

W procesie monitorowania ryzyka portfela klientów korporacyjnych i średnich przedsiębiorstw Bank wykorzystuje narzędzia, które wspomagają wczesną identyfikację klientów o podwyższonym ryzyku. Systematycznemu monitoringowi podlegają koncentracje zaangażowań, w tym w zakresie przestrzegania limitów koncentracji wynikających z regulacji nadzorczych, jak i wewnętrznych limitów wyznaczonych przez Bank. Analizie i raportowaniu podlegają m.in. zaangażowania Banku w finansowanie poszczególnych branż, grup klientów, rodzajów transakcji, walut, ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie. Raporty zawierające wyniki monitorowania limitów koncentracji portfela sporządzane są nie rzadziej niż w okresach kwartalnych i przedstawiane kierownictwu Pionu Zarządzania Ryzykiem oraz stosownym Komitetom Banku.

Cykliczny, wystandaryzowany system raportowania wspierany jest ciągłym procesem analiz ad hoc odpowiadających na obserwowane trendy rozwoju portfela oraz zorientowanych na analizę wpływu czynników makro oraz procesów zachodzących w sektorze bankowym na portfel kredytowy Banku. Analizy te wykorzystywane są również w celu pomiaru efektywności wprowadzonych przez Bank zmian w politykach i procesach kredytowych.

System informacji zarządczej obejmuje również monitoring portfela transakcji skarbowych obciążonych ryzykiem kredytowym.

Raporty prezentujące poszczególne portfele, sub-portfele i ich charakterystyki regularnie prezentowane są Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku, kierownictwu Pionu Zarządzania Ryzykiem oraz zainteresowanym jednostkom.

1.2.1.8 Ograniczanie ryzyka kredytowego

Bank udziela kredytów klientom posiadającym zdolność kredytową - wysokość kredytu oraz warunki jego spłaty dostosowane są do potrzeb i możliwości klienta, weryfikowanych zgodnie z obowiązującymi w Banku standardami i metodykami, z wykorzystaniem dedykowanych narzędzi. Ustanowienie zabezpieczenia ma na celu ograniczenie potencjalnej straty związanej z brakiem spłaty kredytu w przypadku pogorszenia się sytuacji kredytobiorcy i wystąpienia niewykonania zobowiązania wobec Banku (tzw. *default*). Zabezpieczenie ekspozycji kredytowej powinno zapewniać ochronę adekwatną do istniejącego ryzyka aż do momentu jej zamknięcia i uwzględniać zmienność zarówno wartości ekspozycji zabezpieczanej, jak i wartości przedmiotu zabezpieczenia.

Bank stosuje i przyjmuje wszelkie dopuszczalne formy prawne zabezpieczeń oraz różnorodne składniki majątkowe. Wymagane zabezpieczenia określone są indywidualnie. Decydując o zabezpieczeniu konkretnej transakcji, Bank bierze pod uwagę poziom i profil ryzyka klienta oraz ryzyka związanego z tą transakcją (kwota, okres finansowania, struktura transakcji, relacja klienta z Bankiem). Ustanowione zabezpieczenia muszą być adekwatne do poziomu ponoszonego ryzyka, przy czym Bank określa minimalny, wymagany poziom materialnego zabezpieczenia ekspozycji kredytowej w zależności od okresu kredytowania i ratingu klienta. Przyjmując zabezpieczenie Bank określa jego wartość możliwą do uzyskania w momencie zaspokajania się z zabezpieczenia, uwzględniając zarówno ryzyka ekonomiczne związane z zabezpieczeniem, jak i jego skuteczność i egzekwowalność (tzw. wartość materialna, ekonomiczna zabezpieczenia). Określenie wartości zabezpieczenia oraz wymaganej relacji do kwoty kredytu stanowi element decyzji kredytowej.

Bank akceptuje różne formy zabezpieczeń, w tym gwarancje udzielane przez banki, instytucje finansowe i inne osoby prawne (przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego itp.). Warunkiem przyjęcia i materialnej wyceny gwarancji jest wiarygodność udzielającego jej podmiotu. W procesie oceny wiarygodności Bank bada standing finansowy gwaranta, wartość przedmiotu gwarancji w stosunku do jego kapitału własnego, fakt istnienia powiązań pomiędzy gwarantem a podmiotem, za zobowiązania którego udzielana jest gwarancja. Ponadto Bank bierze pod uwagę dodatkowe ograniczenia w zakresie

możliwości udzielania gwarancji, jakie wynikają ze specyfiki podmiotu udzielającego gwarancji (np. limity gwarancyjne).

1.2.1.9 Zarządzanie koncentracją

Bank systematycznie monitoruje strukturę portfela i - w przypadku zaobserwowania tendencji do nadmiernej koncentracji – podejmuje decyzje o wprowadzeniu odpowiednich limitów uwzględniając skalę tego zaangażowania, jakość portfela oraz inne czynniki istotne z punktu widzenia danej koncentracji.

Niezależnie od przestrzegania limitów koncentracji zaangażowań wynikających z ustawy Prawo bankowe Bank ustala wewnętrzne limity kredytowe w celu dywersyfikacji portfela i ograniczenia koncentracji ryzyka kredytowego. Limity te dotyczą m.in. zaangażowania Banku w finansowanie poszczególnych branż oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Generalnie w segmencie klientów korporacyjnych zaangażowanie Banku w finansowanie poszczególnych branż nie powinno przekroczyć 20% wartości portfela kredytowego tego segmentu. Limity na ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie ustalone są w relacji do kapitałów własnych Banku oraz dodatkowo w relacji do portfela kredytowego Banku. W celu ograniczenia ryzyka kredytowego związanego z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi Bank wyznacza globalny limit na te ekspozycje w odniesieniu do całego portfela kredytowego Banku. Dodatkowo Bank ustala szereg limitów szczegółowych, zarówno w odniesieniu do detalicznych ekspozycji kredytowych, ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie, jak i pozostałych. Wykorzystanie limitów podlega systematycznemu monitorowaniu. System zarządzania limitami zawiera również procedury określające sposób postępowania w przypadku przekroczenia ustalonych progów. Niezależnie od przestrzegania limitów koncentracji Bank systematycznie monitoruje strukturę portfela m.in. według grup klientów, rodzajów transakcji, branż, walut i w przypadku zaobserwowania tendencji do nadmiernej koncentracji podejmuje decyzje o wprowadzeniu odpowiednich ograniczeń uwzględniając skalę tego zaangażowania, jakość portfela oraz inne czynniki istotne z punktu widzenia danej koncentracji.

W ramach wytycznych, polityk, procedur i innych narzędzi sterujących operacyjnym zarządzaniem ryzykiem kredytowym, jak też stanowiących podstawę podejmowanych decyzji kredytowych, Bank określa również limity na zaangażowanie wobec pojedynczych podmiotów, bądź grup podmiotów powiązanych, adekwatnie do profilu ryzyka danej relacji, akceptowanego poziomu pojedynczej transakcji, czy też stopnia koncentracji na największych ekspozycjach w portfelu.

1.2.1.10 Plany awaryjne

Mając na względzie przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla portfela kredytowego Banku, jakie mogą powodować zachodzące zmiany w sytuacji makroekonomicznej, Bank BPH opracował odpowiednie procedury pozwalające oszacować stopień oddziaływania tych zmian oraz podjąć - o ile jest to uzasadnione - określone działania dostosowawcze. Bank przeprowadza regularnie testy warunków skrajnych. Wyniki testów są wykorzystywane do weryfikacji polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, a w przypadku wystąpienia istotnego prawdopodobieństwa zaistnienia negatywnych, krytycznych zmian w otoczeniu makroekonomicznym – do opracowania adekwatnych planów awaryjnych.

1.2.1.11 Zasady identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego

Ocena ryzyka niewypłacalności dokonywana jest w Banku BPH w oparciu o modele ratingowe (dla kredytobiorców korporacyjnych i średnich przedsiębiorstw), jak również scoringi aplikacyjne i behawioralne dla kredytobiorców detalicznych oraz małych przedsiębiorstw w przypadku prostych produktów. Rating/scoring nadany danemu kredytobiorcy/ transakcji pozwala na określenie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania kredytobiorcy wobec Banku w horyzoncie 1 roku. Modele obejmują 24 kategorie ratingowe z przypisanym prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązań wobec Banku (ang. *probability of default*) oraz 3 kategorie różnicujące kredytobiorców/ ekspozycje, w przypadku których ryzyko niewywiązania się z zobowiązań wobec Banku zmaterializowało się (tj. nastąpił *default*, zidentyfikowano przesłanki utraty wartości).

Szczegółowe informacje na temat poszczególnych zasad identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego przedstawione są w nocie 46.4 do Roczного Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2012.

1.2.1.12 Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do podmiotów zależnych

Ze względu na charakter działalności spółek zależnych, Bank uznaje ryzyko kredytowe w tych podmiotach za nieistotne.

1.2.2 Ryzyko operacyjne

1.2.2.1 Definicja

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów, nieadekwatnych procedur, działań ludzi, działań systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne oraz uwzględnia ryzyko reputacji jako efekt zdarzenia operacyjnego, wyłącza natomiast ryzyko strategiczne.

1.2.2.2 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym

Polityką Banku jest minimalizacja ekspozycji z tytułu ryzyka operacyjnego. Realizacja tej zasady następuje poprzez przeciwdziałanie wystąpieniom strat operacyjnych oraz ograniczanie ich skutków w przypadku materializacji ryzyka. Cele zarządzania ryzykiem operacyjnym realizowane są w ramach całościowego systemu kontroli zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zasady i struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku zostały ujęte w wewnętrznej regulacji wprowadzonej Uchwałą Zarządu.

Zgodnie z wprowadzoną Uchwałą Zarządu Banku określona została struktura zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego obejmująca wszystkie jednostki/ komórki organizacyjne Banku. W skład tej struktury wchodzi członkowie Zarządu, Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego, jednostka odpowiedzialna za kontrolę ryzyka operacyjnego (Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym), Koordynatorzy Ryzyka Operacyjnego poszczególnych pionów/ obszarów Banku oraz wyznaczeni przez nich Championi Ryzyka Operacyjnego.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za funkcjonowanie procesu zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego, natomiast Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego jest ciałem decyzyjnym i rekomendującym działania związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. W jego skład wchodzi wybrani Członkowie Zarządu, przedstawiciele z Departamentu Compliance, Pionu Informatyki oraz Departamentu Audytu Wewnętrznego.

Koordynatorzy Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialni są za organizację zarządzania ryzykiem operacyjnym w nadzorowanych obszarach, w oparciu o informacje dostarczone z nadzorowanych przez nich jednostek/ komórek organizacyjnych, w szczególności przez podległych Championów Ryzyka Operacyjnego. Championi Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialni są za wdrożenie zasad i struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym w swoich jednostkach/ komórkach organizacyjnych zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez Koordynatora oraz wspieranie Koordynatora Ryzyka Operacyjnego w pełnieniu powierzonych mu obowiązków, a w szczególności w spełnieniu wymogów w odniesieniu do raportowania ryzyka, zdarzeń oraz kluczowych wskaźników ryzyka.

Za proces kontroli ryzyka operacyjnego odpowiedzialne jest Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym. Biuro to jest w szczególności odpowiedzialne za monitoring ryzyka w całym Banku, w tym także za rozwój i wprowadzanie odpowiednich metod i instrumentów kontroli ryzyka operacyjnego.

Głównymi elementami składającymi się na proces kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym są następujące narzędzia i metody pomiaru ryzyka operacyjnego:

- a) Proces oceny ryzyka i mechanizmów kontrolnych;
- b) Ewidencja danych o stratach operacyjnych;
- c) Monitorowanie ryzyka operacyjnego w oparciu o Kluczowe Wskaźniki Ryzyka.

1.2.2.3 Proces oceny ryzyka i mechanizmów kontrolnych

Bank dokonuje pomiaru ryzyka operacyjnego na poziomie procesów biznesowych. W celu realizacji tego zadania przeprowadza między-funkcyjny proces identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnych oraz mechanizmów ograniczania ryzyka.

1.2.2.4 Ewidencja danych o stratach operacyjnych

W Banku funkcjonuje proces rejestracji danych o zdarzeniach wynikających z czynników operacyjnych. W jego ramach Bank systematycznie gromadzi dane o stratach operacyjnych, incydentach operacyjnych, jak też innych zdarzeniach operacyjnych, które nie przyniosły straty, ale zostały ocenione jako istotne z punktu widzenia narażenia na stratę operacyjną. Dane te są przechowywane w scentralizowanych rejestrach Banku.

1.2.2.5 Monitorowanie ryzyka operacyjnego w oparciu o kluczowe wskaźniki ryzyka

Bank posiada system wczesnego ostrzegania przed ekspozycją na ryzyko operacyjne w oparciu o tzw. kluczowe wskaźniki ryzyka (ang. KRI – *Key Risk Indicators*). KRI są zestawem parametrów procesu biznesowego, które z wyprzedzeniem odzwierciedlają skalę narażenia na ryzyko oraz zmiany profilu ryzyka operacyjnego danego procesu.

1.2.2.6 Planowanie utrzymania ciągłości działania i plany awaryjne

Bank BPH w sposób kompleksowy zarządza ciągłością działania poprzez identyfikację krytycznych procesów biznesowych, opracowywanie, aktualizację i testowanie planów ciągłości działania (BCP – *Business Continuity Plans*) oraz wzmocnienie świadomości ciągłości działania wśród pracowników Banku. Zarządzanie ciągłością działania ma za zadanie podnosić bezpieczeństwo Banku oraz zapewniać ciągłość jego krytycznych operacji w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnej. Posiadany przez Bank rozbudowany system planów ciągłości działania, które stanowią zbiór spójnych i powiązanych ze sobą procedur, określa sposób postępowania w przypadku wystąpienia definiowanych scenariuszy zdarzeń nadzwyczajnych odnoszących się do niedostępności osób, lokalizacji, systemów oraz usług podmiotów zewnętrznych.

1.2.2.7 Zakres i rodzaj systemów raportowania oraz pomiaru ryzyka operacyjnego

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje kwartalne raporty przygotowywane przez Koordynatorów Ryzyka Operacyjnego na temat ryzyka w nadzorowanych przez nich obszarach.

Na podstawie informacji zgromadzonych w bazie zdarzeń, wskaźników KRI, a także raportów kwartalnych przygotowywanych przez Koordynatorów Ryzyka Operacyjnego, Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym przygotowuje w okresach kwartalnych syntetyczne raporty na temat poziomu ryzyka operacyjnego w skali Banku. Raporty te są przedstawiane Komitetowi ds. Ryzyka Operacyjnego. Zawierają one informacje na temat:

- a) poziomu/ profilu ryzyka operacyjnego w danym kwartale w skali Banku - mapa ryzyka;
- b) najbardziej istotnych wydarzeń wpływających na poziom ryzyka operacyjnego;
- c) zdarzeń zarejestrowanych w bazie w danym kwartale ze szczególnym uwzględnieniem największych zdarzeń;
- d) najistotniejszych działań podejmowanych w poszczególnych obszarach Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym;
- e) kluczowych wskaźników ryzyka (KRI).

Oprócz tego przygotowywane są okresowe raporty dla Rady Nadzorczej oraz Zarządu Banku, w tym roczny raport dla Zarządu z zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego oraz działalności Komitetu ds. Ryzyka Operacyjnego.

1.2.2.8 Zasady ograniczania ryzyka operacyjnego oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności metod ograniczania ryzyka operacyjnego

Wdrożenie w Banku procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym nie zastąpiło dotychczas wprowadzonych i funkcjonujących polityk i procedur dotyczących redukcji strat i kosztów oraz usprawniania procesów operacyjnych. Stanowi on ich uzupełnienie i zarazem element zapewniający całościowe oraz zintegrowane podejście do ograniczania ryzyka o charakterze operacyjnym.

W celu ograniczenia ryzyka operacyjnego w Banku stosowane są między innymi rozwiązania, takie jak:

- a) instrumenty kontrolne;
- b) zabezpieczenia fizyczne;

- c) ubezpieczenia;
- d) outsourcing;
- e) plany awaryjne i ciągłości działania;
- f) szkolenia.

W Banku został opracowany szereg polityk i procedur mających wpływ na ograniczenie ryzyka operacyjnego. Określają one między innymi zagrożenia związane z:

- a) bezpieczeństwem Banku;
- b) bezpieczeństwem informacji;
- c) bezpieczeństwem danych osobowych;
- d) bezpieczeństwem systemu teleinformatycznego;
- e) zarządzaniem ciągłością działania (BCM);
- f) przeciwdziałaniem nadużyciom w Banku;
- g) przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

1.2.2.9 Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w odniesieniu do podmiotów zależnych

Podmioty zależne są zobowiązane do zorganizowania i wdrożenia struktury zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego. Podmioty te przygotowują wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące ten proces.

W ramach procesu zarządzania i kontroli ryzyka operacyjnego, sprawowanego przez Bank BPH, spółki zależne:

- a) raportują zdarzenia/ straty z tytułu ryzyka operacyjnego;
- b) uczestniczą w ankiecie samooceny ryzyka operacyjnego, przeprowadzanej przez Bank;
- c) raportują kluczowe wskaźniki ryzyka;
- d) przekazują kwartalne raporty z zarządzania ryzykiem operacyjnym w spółce zależnej.

1.2.3 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji

Ryzyko braku zgodności jest rozumiane jako ryzyko sankcji prawnych lub regulacyjnych, strat finansowych lub strat reputacji, które Bank może ponieść jako wynik niedostosowania się do przepisów prawa, regulacji nadzorczych, ogólnie przyjętych praktyk postępowania i standardów etycznych w działalności biznesowej oraz wewnętrznych polityk i procedur Banku.

Ryzyko reputacji jest rozumiane jako ryzyko ewentualnego pogorszenia się opinii nt. sektora, w którym Bank działa albo też zła opinia nt. praktyk Banku lub jego wewnętrznej organizacji i kontroli, co spowoduje zmniejszenie bazy klientów, zmniejszenie wpływów lub spadek płynności Banku.

Bank prowadząc swoją działalność, przestrzega przepisów obowiązującego prawa, regulacji wewnętrznych, zaleceń, wytycznych i innych regulacji wydawanych przez regulatorów, regulacji branżowych sektora finansowego, przyjętych zasad ładu korporacyjnego oraz ugruntowanych zasad etycznego postępowania.

Za zaprojektowanie i wdrożenie efektywnego programu zapewnienia zgodności oraz monitoring ryzyka braku zgodności i reputacji odpowiedzialny jest w Banku Departament Compliance. Program zapewnienia zgodności to obejmujący wszystkie działania Banku proces ewaluacji, zarządzania oraz nadzorowania ryzyka braku zgodności. Podstawą Programu jest coroczny proces identyfikacji oraz ewaluacji ryzyka braku zgodności we wszystkich jednostkach biznesowych Banku. W oparciu o ten proces, Departament Compliance przy współpracy z innymi jednostkami/ komórkami organizacyjnymi opracowuje Plan Compliance dla Banku na kolejny rok.

W poszczególnych obszarach zarządzania ryzykiem zgodności funkcjonują regularne mechanizmy sprawozdawcze, a wyniki okresowych raportów są przedmiotem prezentacji i analiz na forum odpowiednich Komitetów oraz Zarządu Banku. Założeniem głównym strategii dotyczącej komunikacji ryzyka braku zgodności i reputacji jest, aby zintegrowana informacja i wskaźniki dotyczące całego obszaru ryzyka prawnego, zgodności i reputacji przedstawiane były Zarządowi Banku w cyklu kwartalnym w ramach posiedzeń Zarządu dedykowanych zarządzaniu ryzykiem braku zgodności czyli Komitetu ds. Ryzyka Braku Zgodności (tzw. *Compliance Review Board*).

1.2.3.1 Zarządzanie ryzykiem braku zgodności i reputacji w odniesieniu do podmiotów zależnych

Podmioty zależne są zobowiązane do zorganizowania i wdrożenia struktury zarządzania i kontroli ryzyka braku zgodności i reputacji. Podmioty te przygotowują wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące ten proces. W ramach procesu zarządzania i kontroli ryzyka braku zgodności i reputacji, sprawowanego przez Bank BPH, spółki zależne regularnie uczestniczą w posiedzeniach Zarządu Banku stanowiącego Komitet Ryzyka Braku Zgodności (*Compliance Review Board*) przedstawiając raporty z zakresu zarządzania ryzykiem braku zgodności i reputacji w tych spółkach.

1.2.4 Zarządzanie ryzykiem prawnym

Ryzyko prawne jest rozumiane jako zagrożenie wynikające ze zmian, ale także z naruszeń lub nieprzestrzegania przepisów ustaw, aktów wykonawczych i umów, jak również przepisów regulacyjnych, standardów rachunkowości.

Ryzyko prawne w Banku generowane jest w szczególności poprzez zmiany w obowiązującym prawie oraz nieprzestrzeganie bądź niewłaściwe stosowanie obowiązujących regulacji w Banku, co w konsekwencji prowadzić może do wystąpienia sporów sądowych. Monitorowaniem ryzyka prawnego oraz jego ograniczaniem zajmują się Departamenty Prawne w Pionie Prawnym i Relacji Korporacyjnych. Ryzyko prawne minimalizowane jest poprzez następujące działania:

- a) bieżące opiniowanie aktów prawnych;
- b) informowanie jednostek organizacyjnych o obowiązkach płynących ze zmian obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności w zakresie działalności bankowej;
- c) bieżące opiniowanie umów zawieranych z podmiotami zewnętrznymi.

W ramach ryzyka prawnego Bank identyfikuje ryzyko związane ze zlecaniem wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym jako jedną z najistotniejszych ekspozycji w obszarze ryzyka operacyjnego. Wynika ona przede wszystkim z ograniczonej kontroli Banku nad podmiotami wykonującymi zlecane usługi. Podstawowym narzędziem ograniczania tego rodzaju ryzyka są w Banku szczegółowe polityki i procedury postępowania regulujące najważniejsze aspekty związane z czynnością outsourcingu.

1.2.5 Ryzyko rynkowe

1.2.5.1 Definicja

Ryzyko rynkowe jest ryzykiem zmiany wartości aktywów/ pasywów oraz pozycji pozabilansowych mającym wpływ na rachunek wyników lub kapitały własne Banku spowodowanym zmianami czynników rynkowych (stóp procentowych, kursów walutowych, akcji, cen towarów, zmienności, korelacji etc).

1.2.5.2 Ogólne zasady zarządzania ryzykiem rynkowym

Podstawowym celem przyjętej przez Bank polityki jest ograniczanie ryzyka rynkowego poprzez jego aktywne monitorowanie oraz zarządzanie w oparciu o zasady i procedury zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, Komitet ALCO i Zarząd Banku, z uwzględnieniem wymogów polskich organów nadzorczych. Apetyt na ryzyko rynkowe został określony za pomocą systemu limitów, wartości progowych i zasad. System limitów i wartości progowych uwzględnia wszystkie istotne czynniki związane z ryzykiem rynkowym.

Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka rynkowego odbywa się w sposób scentralizowany przez wyspecjalizowane sekcje w Departamencie Skarbu. Wszystkie jednostki Banku przekazują swoje ekspozycje ryzyka płynności i ryzyka rynkowego do Departamentu Skarbu poprzez system cen transferowych obowiązujący dla każdej indywidualnej transakcji w Banku, umożliwiający centralizację zarządzania ekspozycją ryzyka płynności i ryzyka rynkowego.

Pomiar i raportowanie ryzyka rynkowego są dokonywane w Biurze Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdującym się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, które jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

Raporty ryzyka rynkowego sporządzane są na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz okresowo (miesięczne, kwartalne) w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorcza, Zarząd Banku, Komitet ALCO oraz Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

Podstawowymi metodami pomiaru ekspozycji ryzyka rynkowego są:

- a) wartość zagrożona (VaR);
- b) pomiar wrażliwości (BpV, Greki);
- c) zmienność wyniku odsetkowego.

Wartość zagrożona wyznaczana jest na podstawie analizy scenariuszy historycznych zmiany cen rynkowych, przy założeniu 99% poziomu ufności oraz 1-dniowego okresu utrzymywania pozycji. Poziom VaR wyznaczany jest zarówno dla poszczególnych kategorii ryzyka (walutowego, stopy procentowej, zmienności), jak również łącznie dla wszystkich rodzajów ryzyk rynkowych.

W celu sprawdzenia poprawności przyjętych założeń modelu służącego kalkulacji wartości zagrożonych, Bank przeprowadza weryfikację historyczną rzeczywistą i rewaluacyjną.

Ograniczenia wynikające z przyjętej metodyki VaR, w tym: prognozowanie strat na podstawie danych historycznych, możliwość zaistnienia większej straty niż wynikająca z poziomu VaR, założenie stałej ekspozycji ryzyka w ustalonym okresie utrzymania pozycji, powodują, że Bank dokonuje pomiaru ryzyka wykorzystując dodatkowo pozostałe dwie miary ryzyka:

- a) pomiar wrażliwości pozycji na minimalną zmianę czynników rynkowych (np. o 1 punkt bazowy) umożliwiający zarządzanie ryzykiem w podziale na dowolne przedziały czasowe i kategorie rynkowe;
- b) testy scenariuszy skrajnych umożliwiające oszacowanie potencjalnych strat Banku w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

W celu ograniczenia ryzyka rynkowego Bank zaimplementował strukturę limitów. Podstawowymi limitami są limity VaR dla VaR obejmującego główne czynniki ryzyka (tzn. obejmującego ryzyko stopy procentowej, pozycji walutowej oraz vega), limity BPV, limit kwartalnej straty portfela handlowego oraz nominalnej pozycji walutowej.

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły przekroczenia limitów określonych przez Radę Nadzorczą w zakresie ryzyka rynkowego.

1.2.5.3 Ryzyko walutowe

Bank BPH ze względu na prowadzoną działalność na rynku walutowym narażony jest na ryzyko ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut. Ryzyko to – rozumiane jako prawdopodobieństwo wystąpienia straty – jest tym większe im:

- a) większa jest zmienność kursów walut;
- b) większe jest niedopasowanie należności i zobowiązań walutowych.

W zakresie ograniczania ryzyka walutowego w Banku funkcjonuje system limitów. Maksymalny poziom otwartych pozycji walutowych jest ograniczony przez nałożone limity maksymalnej wielkości otwartej pozycji brutto oraz w podziale na poszczególne waluty. Limity te służą do ograniczania do bezpiecznych kwot otwartej pozycji walutowej w określonych obszarach (portfel bankowy – portfel handlowy, waluty) i są monitorowane zarówno na koniec jak i w ciągu dnia roboczego.

Ekspozycja na ryzyko pozycji walutowej monitorowana jest także z zastosowaniem metody VaR (*Value at Risk*) opartej o model symulacji historycznej. Istotnym dopełnieniem metody wartości zagrożonej jest przeprowadzana okresowo analiza scenariuszy warunków kryzysowych przy założeniu skrajnych zmian czynników ryzyka wynikających z historycznych obserwacji.

VaR dla pozycji ryzyka walutowego dla Banku BPH na dzień 31 grudnia 2012 r. wynosił 18 tys. PLN.

Statystyka miary VaR dla pozycji ryzyka walutowego w Banku BPH za okres styczeń – grudzień 2012 r. (w tys. PLN)

Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość średnia	31.12.2012	31.12.2011
4	104	20	18	20

1.2.5.4 Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiowane jest jako wrażliwość zarówno wyniku odsetkowego netto, jak i ekonomicznej wartości kapitału Banku na zmiany stóp procentowych. Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest identyfikacja obszarów ryzyka stopy procentowej oraz kształtowanie, w ramach akceptowanego przez Radę Nadzorczą i Zarząd Banku poziomu ryzyka stopy procentowej, struktury bilansu i zobowiązań pozabilansowych w sposób optymalizujący wynik finansowy oraz zapewniający płynność Banku.

Ryzyko stopy procentowej obejmuje cztery główne rodzaje ryzyka:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – wynikające z niedopasowania przeszacowywanych w danym okresie wielkości aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych;
- ryzyko krzywej dochodowości – wynikające ze zmian kształtu krzywej dochodowości występujących na skutek zmian relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku;
- ryzyko bazowe – wynikające z niedoskonałej korelacji stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe o identycznych okresach przeszacowania lub płatności, lecz powiązanych z różnymi stawkami referencyjnymi;
- ryzyko opcji klienta – związane z występowaniem możliwości decyzyjnych przyznawanych klientom w ramach produktów i usług oferowanych przez Bank; w szczególności dotyczy to wcześniejszej spłaty kredytów, wcześniejszych wypłat depozytów, stosowania innych parametrów niż ujęte w harmonogramie spłaty rat kredytów oraz wynikające z występowania instrumentów pochodnych wbudowanych w oferowane usługi i produkty.

Ryzyko stopy procentowej w Banku dzieli się ze względu na czas jego trwania na ryzyko w ciągu dnia operacyjnego oraz ryzyko na koniec dnia operacyjnego. Ryzyko stopy procentowej w ciągu dnia operacyjnego powstaje w wyniku krótkotrwałego otwarcia pozycji na stopie procentowej, która zamykana jest przed końcem danego dnia operacyjnego. Ryzyko stopy procentowej na koniec dnia operacyjnego wynika z posiadanych pozycji wynikających m.in. z procesu zarządzania ryzykiem płynności Banku bądź z pozycji wynikających z faktu oferowania klientom instrumentów finansowych.

Bank wyznacza miary ryzyka dla całego portfela - portfela bankowego i handlowego. Dla celów pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank wyznacza profil przeszacowania dla produktów bez daty zapadalności oraz wielkości przedpłat/ opóźnień dla kredytów z harmonogramem spłat stosując metody procesu charakteryzacji produktów. Metody te bazują na danych historycznych, obejmują analizy historycznego zachowania wolumenu, oprocentowania czy spłat rat kredytowych.

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank BPH wykorzystuje metodę symulacji historycznej Hulla – White'a wartości zagrożonej (VaR), wartości punktu bazowego (BPV - *Basis-point-Value*) oraz zmienności wyniku odsetkowego. Metodyka VaR pozwala, w oparciu o terminowe niedopasowanie przepływów pieniężnych, a także zmienności i współzależności stóp procentowych obserwowane na rynku, oszacować (z przyjętym prawdopodobieństwem) maksymalny poziom potencjalnej straty Banku wynikający z ryzyka stóp procentowych.

Pomiar i raportowanie ryzyka rynkowego są dokonywane przez Biuro Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdujące się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, które jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej dla Banku BPH na dzień 31 grudnia 2012 r. wynosił 971 tys. PLN.

Statystyka miary VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej w Banku BPH za okres styczeń – grudzień 2012 r. (w tys. PLN)

Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość średnia	31.12.2012	31.12.2011
532	2 726	1 134	971	2 308

Statystyka miary VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej łącznie dla Grupy Banku BPH S.A. na 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Wartość VaR dla pozycji ryzyka stopy procentowej dla Grupy Banku BPH S.A. na 31.12.2012
997

Metodyka BpV pozwala natomiast na oszacowanie wrażliwości wyceny pozycji na zmiany stóp procentowych w poszczególnych przedziałach czasowych o 1 punkt bazowy (0,01%).

Ekspozycja Grupy Banku BPH S.A. na ryzyko zmian stóp procentowych, przedstawiona w postaci wrażliwości BpV wg stanu na 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	7	12	-41	71	26	4	-2	76
PLN	31	-11	32	-75	55	-13	-10	8
USD	0	1	4	15	14	0	0	35
CHF	-54	1	10	-19	25	30	-151	-157

Istotnym dopełnieniem metody wartości zagrożonej jest przeprowadzana okresowo analiza scenariuszy warunków kryzysowych. Dla ryzyka stopy procentowej Bank stosuje następujące scenariusze kryzysowe:

- równoległe przesunięcie krzywych dochodowości, w tym w górę i w dół o 200 punktów bazowych;
- scenariusze historyczne definiowane na podstawie historycznie zaobserwowanych zmian stóp procentowych.

Wyniki analizy scenariuszy kryzysowych dla równoległego przesunięcia krzywych o 200 punktów bazowych dla ekspozycji stopy procentowej Grupy Banku BPH S.A. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	1 471	2 317	-8 133	14 144	5 202	701	-494	15 208
PLN	6 177	-2 255	6 405	-14 985	10 969	-2 608	-2 003	1 698
USD	30	278	893	3 095	2 830	-29	-13	7 084
CHF	-10 712	209	2 082	-3 740	5 013	5 968	-30 215	-31 394

W zakresie ograniczania ryzyka stopy procentowej funkcjonuje w Banku system limitów i wartości progowych.

Limity i wartości progowe BpV obejmują wrażliwości pozycji na zmiany stóp procentowych w poszczególnych przedziałach czasowych, tj. do 3 miesięcy, od 3 do 6 miesięcy, od 6 miesięcy do 1 roku, od 1 roku do 3 lat, od 3 do 5 lat, od 5 do 10 lat, powyżej 10 lat, jak również na równoległe przesunięcie krzywych dochodowości w poszczególnych walutach i grupach walut. Limity i wartości progowe BpV są ustalone zarówno dla łącznej ekspozycji, dla ekspozycji w głównych walutach, jak również dla portfela bankowego i portfela handlowego.

1.2.5.5 Zarządzanie ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym, w spółkach zależnych oparte jest na Instrukcji Służbowej „Zasady zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności w Podmiotach Grupy Banku BPH S.A.”. Bank BPH jako podmiot dominujący nadzoruje ryzyko rynkowe w podmiotach Grupy. Przyjęte metody monitorowania ryzyka są oparte na modelach przyjętych w Banku, są dostosowane do wielkości i skali działalności oraz istotności ryzyka rynkowego ponoszonego przez jednostkę zależną. Poziom ponoszonego ryzyka podlega corocznej ocenie przez Bank, na podstawie której zostają określone obowiązki sprawozdawcze spółki zależnej w zakresie ryzyka rynkowego. Jednostki zależne wdrażają wewnętrznie instrukcje i procedury w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym. Dokumentacja ta jest procedurą wykonawczą w stosunku do Instrukcji Służbowej i podlega opiniowaniu przez Bank.

1.2.6 Ryzyko płynności

Strategia w zakresie ryzyka płynności i zarządzania tym ryzykiem została określona w dokumencie „Polityka Inwestycyjna oraz Zarządzania Aktywami i Pasywami w Banku BPH S.A.”. Polityka Inwestycyjna jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku po uprzednim zatwierdzeniu i rekomendacji Komitetu ALCO i Zarządu Banku. Polityka określa najważniejsze zasady oraz definiuje zarządzanie ryzykiem płynności na poziomie strategicznym, jak również określa kierunkowo źródła refinansowania.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku BPH odbywa się zgodnie z zasadami instrukcji służbowej zatwierdzonej przez Zarząd Banku. Dokument ten określa m.in. zasady monitorowania ryzyka płynności, obowiązki sprawozdawcze, kompetencje, system limitów oraz tzw. wskaźniki wczesnego ostrzegania ograniczające to ryzyko w Banku. Do monitoringu ryzyka płynności Bank wykorzystuje metodę urealnionej luki płynności. Urealnienie stosowane jest w celu oszacowania realnych wartości i terminów zapadalności/wymagalności przepływów gotówkowych pozycji bilansowych i pozabilansowych.

Pomiar i raportowanie ryzyka płynności są dokonywane przez Biuro Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdujące się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

Raporty ryzyka płynności sporządzane są na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz dekadowo dla zarządzania płynnością długoterminową. Dodatkowo na potrzeby zarządcze sporządzane są raporty okresowe (miesięczne, kwartalne). Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Komitet ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza.

W celu utrzymania bezpiecznej pozycji płynności Banku decyzją Rady Nadzorczej określonej w Polityce Inwestycyjnej oraz decyzją Zarządu i Komitetu ALCO zostały zatwierdzone:

- a) limity płynności;
- b) wartości progowe.

Wartości progowe nałożone na miary płynności przez Radę Nadzorczą w trakcie całego 2012 r. znajdowały się powyżej założonych poziomów dla Banku. Również wskaźniki zewnętrzne określone uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego kształtowały się w 2012 r. powyżej wymaganych limitów.

Głównym źródłem finansowania Banku w 2012 r. były depozyty oraz linie kredytowe otrzymane od podmiotów powiązanych z większościovym udziałowcem Banku. Wspomniane źródła finansowania są adekwatne do skali działalności prowadzonej przez Bank.

W celu zapewnienia bezpiecznego poziomu płynności Bank utrzymywał odpowiedni zasób aktywów płynnych a dodatkowo poprzez podpisane umowy miał dostęp do odnawialnych źródeł finansowania w postaci linii kredytowych od Inwestora Strategicznego. Linie te nie były wykorzystywane przez Bank w 2012 r. Wielkość niewykorzystanej linii wg stanu na 31 grudnia 2012 r. wynosiła 2,6 mld CHF.

Urealniona luka płynności w ujęciu skonsolidowanym dla Grupy Banku BPH S.A. na dzień 31 grudnia 2012 r. (w mln PLN)

	a'vista	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 do 12 miesięcy	Od 1 do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Powyżej 5 lat
Luka urealniona	4 856	9 276	387	167	-207	-9 670	3 132	-4 064
Luka skumulowana	4 856	14 131	14 518	14 685	14 479	4 809	7 941	3 877

Ponadto Bank kwartalnie aktualizuje awaryjne plany utrzymania płynności, określające niezbędne środki do pozyskania zależnie od wielkości aktywów i pasywów oraz założonego poziomu wypływu środków.

Poniżej przedstawiono strukturę bilansu Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. - z uwzględnieniem kontraktowych terminów zapadalności (w tys. PLN).

Pasywa Banku BPH S.A. wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Przedziały czasowe	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania wobec banków	355 473	825	20 000	0	0	376 298
Zobowiązania wobec klientów	9 866 182	992 312	1 961 253	146 620	3 504	12 969 871
Zobowiązania wobec pozostałych instytucji	0	0	552 934	13 648 804	71 416	14 273 154
Emisje własne	0	0	128 096	0	0	128 096
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5 220	10 894	26 504	129 213	46 446	218 277
Razem	10 226 875	1 004 031	2 688 787	13 924 637	121 366	27 965 696

Pozycje pozabilansowe Banku BPH S.A. wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Przedziały czasowe	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Bez określonego terminu	Razem
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	4 334 789	0	0	0	0	4 334 789	4 334 789
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	271 167	0	0	0	0	271 167	271 167
Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone	4 605 956	0	0	0	0	4 605 956	4 605 956

1.2.6.1 Zarządzanie ryzykiem płynności w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A.

Zarządzanie ryzykiem płynności w spółkach zależnych oparte jest na Instrukcji Służbowej „Zasady zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności w Podmiotach Grupy Banku BPH S.A.”. Bank BPH, jako podmiot dominujący, nadzoruje ryzyko płynności w podmiotach Grupy. Przyjęte metody monitorowania ryzyka są oparte na modelach przyjętych w Banku, są dostosowane do wielkości i skali działalności oraz istotności ryzyka płynności ponoszonego przez jednostkę zależną. Poziom ponoszonego ryzyka podlega corocznej ocenie przez Bank, na podstawie której zostają określone obowiązki sprawozdawcze spółki zależnej w zakresie ryzyka płynności. Jednostki zależne wdrażają wewnętrznie instrukcje i procedury w tym zakresie. Dokumentacja ta jest procedurą wykonawczą w stosunku do Instrukcji Służbowej i podlega opiniowaniu przez Bank.

1.2.7 Ryzyko modeli

1.2.7.1 Definicja

Przez ryzyko modelu Bank rozumie ryzyko wystąpienia niekorzystnych następstw spowodowanych wykorzystaniem wadliwie zbudowanego modelu ze względu na zastosowaną metodologię, wykorzystanie błędnych założeń przy budowie modelu, błędną parametryzację modelu, jak również ryzyko wynikające z niewłaściwego zastosowania modelu w sposób niezgodny z jego założeniami oraz ryzyko zastosowania modelu, dla którego nie została przeprowadzona niezbędna aktualizacja lub który jest pozbawiony odpowiedniej kontroli i monitoringu funkcjonowania.

W ramach ryzyka modeli Bank wyróżnia następujące podkategorie, związane z różnymi aspektami funkcjonowania modeli:

- a) Ryzyko Metodologii i Założeń – ryzyko wynikające z wykorzystania niewłaściwych metod, narzędzi, technik lub procedur w procesie budowy modelu oraz określania jego komponentów, jak również wykorzystania nieodpowiednich teorii lub założeń bądź przyjęcia uproszczeń, skutkujących brakiem rzetelności oszacowań modelu;
- b) Ryzyko Danych – ryzyko wykorzystania do budowy niekompletnych lub nieprawidłowych danych, danych wynikających z zastosowania błędnej lub nieodpowiedniej metody doboru próby;
- c) Ryzyko Implementacji i Stosowania – ryzyko błędnego wdrożenia modelu do infrastruktury Banku, lub błędnego stosowania, nieadekwatnego do celu lub niezgodnego z założeniami modelu;
- d) Ryzyko Administrowania – ryzyko niedostatecznego nadzoru nad bieżącym funkcjonowaniem modelu lub jego braku, jak również braku aktualizacji elementów składowych modelu, lub założeń stojących za modelem;
- e) Ryzyko Współzależności – ryzyko wynikające z występowania zależności między modelami, spowodowane m.in. wykorzystywaniem wyników działania innych modeli jako danych wejściowych do dalszego przetwarzania informacji.

1.2.7.2 Zarządzanie ryzykiem modeli

Ramy procesu zarządzania ryzykiem modeli są uregulowane w Banku poprzez Politykę „Zasady zarządzania ryzykiem modeli w Banku BPH SA”. Przyjęty kształt procesu w sposób kompleksowy określa kluczowe elementy procesu zarządzania ryzykiem modeli, prowadząc do standaryzacji metod nadzoru modeli funkcjonujących w Banku. Założenia procesu definiują pojęcia „model” oraz „ryzyko modeli”, wskazane zostały kluczowe aspekty związane z ryzykiem stosowania modeli, ustanowiono reguły zarządzania ryzykiem modeli w odniesieniu do kolejnych etapów cyklu życia modelu oraz ustanowiono role i zakres odpowiedzialności za poszczególne działania w procesie.

Nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem modeli jest sprawowany przez:

- a) Zarząd Banku – ustanawiający zasady zarządzania ryzykiem modeli w Banku. Zarząd Banku zapewnia funkcjonowanie procesu kontroli ryzyka modeli poprzez wdrożenie zasad zarządzania ryzykiem modeli w formie szczegółowych procedur i regulacji związanych z poszczególnymi modelami funkcjonującymi w Banku. Przyjęte przez Bank zasady zarządzania ryzykiem modeli, oraz szczegółowe procedury i regulacje przyjęte w tym zakresie, podlegają rocznemu

- przeładowi celem zapewnienia aktualności przedstawionych w nich zasad oraz ich modyfikacji w związku z rozwojem metod i praktyk dotyczących zarządzania ryzykiem modeli;
- b) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa – nadzorujący całościowy proces zarządzania ryzykiem modeli wykorzystywanych w Banku;
 - c) Komitety Stałe Banku – zgodnie z delegacją od Zarządu Banku, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa, Komitet ALCO, Komitet Kredytowy oraz Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego akceptują wykorzystywanie poszczególnych modeli w Banku;
 - d) Poszczególne Komórki Organizacyjne Banku – odpowiedzialne za nadzór nad różnymi aspektami funkcjonowania modeli, w zależności od roli pełnionej w procesie (właściciel modelu, jednostka modelująca, jednostka implementująca, jednostka walidująca).

Poziom ryzyka modeli jest monitorowany za pomocą kwartalnych raportów dotyczących istotnych aspektów zarządzania ryzykiem modeli przedstawianych poszczególnym Komitetom Stałym Banku według właściwości nadzorowanych modeli. Zarząd Banku jest informowany o poziomie ryzyka modeli z częstotliwością roczną.

2. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych

2.1 Nazwa Banku

Bank BPH Spółka Akcyjna jest bankiem mającym siedzibę w Polsce, Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków. Bank jest wpisany do rejestru prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie Wydział XI Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS0000010260. Numer identyfikacji podatkowej (NIP) jest następujący: 675-000-03-84.

2.2 Krótki opis jednostek, które:

- a) są objęte konsolidacją pełną:
 - BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o.;
 - BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (BPH TFI) działa od 1998 r. Od roku 2003 r. Spółka jest w Grupie Kapitałowej Banku BPH S.A., a od 2008 r. należy do Grupy General Electric Company. BPH TFI jest podmiotem pośrednio zależnym od Banku BPH (poprzez BPH PBK Zarządzanie Funduszami Sp. z o.o., spółkę posiadającą 50,14% kapitału zakładowego i tyle samo głosów na Walnym Zgromadzeniu). Pozostałe akcje Towarzystwa znajdują się w posiadaniu General Electric Capital Corporation, z siedzibą w Wilmington (Stany Zjednoczone Ameryki). Wg stanu na 31 grudnia 2012 r. Towarzystwo zarządzało 13 funduszami inwestycyjnymi: 1 funduszem inwestycyjnym otwartym parasolowym (BPH FIO Parasolowy z 13 wydzielonymi subfunduszami), 11 funduszami inwestycyjnymi zamkniętymi oraz 1 Specjalistycznym Funduszem Inwestycyjnym Otwartym Total Profit. BPH TFI oferuje pełną gamę funduszy spełniających oczekiwania zarówno klientów indywidualnych, jak i instytucjonalnych. BPH TFI rozwija usługę zarządzania portfelami na zlecenie.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji od dnia przejścia nad nimi kontroli przez Grupę. Przystaje się je konsolidować z dniem ustania kontroli.

- b) są objęte konsolidacją proporcjonalną:

W Grupie Kapitałowej Banku BPH S.A. nie występują spółki objęte konsolidacją proporcjonalną.

- c) wykazywane metodą praw własności:

W Grupie nie występują spółki wykazywane metodą praw własności.

- d) pomniejszają fundusze własne:

W Grupie nie występują jednostki, które pomniejszają fundusze własne.

e) nie są ani konsolidowane, ani nie pomniejszają funduszy własnych:

W Grupie nie występują jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych.

2.3 Informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

Wszelkie transakcje wewnątrz Grupy, w tym spłata wzajemnych zobowiązań oraz przekazanie funduszy, odbywają się z zachowaniem przepisów prawa obowiązujących spółki, w tym w szczególności z zachowaniem zasad Kodeksu spółek handlowych oraz postanowień Statutu.

W Grupie nie występują obecnie oraz zgodnie z najlepszą wiedzą nie przewiduje się wystąpienia istotnych przeszkód natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazywaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi.

2.4 Łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

W Grupie nie występują takie podmioty.

3. Informacje dotyczące funduszy własnych

3.1 Podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe, fundusze własne Banku BPH obejmują:

- a) fundusze podstawowe Banku;
- b) fundusze uzupełniające Banku w kwocie nieprzewyższającej funduszy podstawowych Banku.

Na fundusze podstawowe składają się:

- a) fundusze zasadnicze Banku, na które składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy, kapitał rezerwowy;
- b) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych, które stanowią:
 - fundusz ogólnego ryzyka;
 - strata netto bieżącego okresu;
 - kapitał mniejszości;
- c) pozycje pomniejszające fundusze podstawowe, które stanowią:
 - wartości niematerialne;
 - niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych.

Fundusze uzupełniające Banku obejmują:

- a) niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży do wysokości 80% ich kwoty;
- b) pożyczki podporządkowane, na których zakwalifikowanie do funduszy uzupełniających wyraziła zgodę KNF.

Kapitał podstawowy wykazany jest w wartości nominalnej, zgodnie ze Statutem Banku oraz zapisami w Krajowym Rejestrze Sądowym. Kapitał zakładowy Banku na dzień 31 grudnia 2012 r. wynosił 383 340 tys. PLN i składał się z 76 667 911 sztuk akcji zwykłych o wartości nominalnej 5 PLN za akcję.

Kapitał zapasowy tworzony jest z corocznych odpisów z zysku za okres z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku.

Kapitał rezerwowany jest zasadniczo tworzony z corocznych odpisów z zysku za okres uchwalonych przez Walne Zgromadzenie, wyniku z lat ubiegłych oraz pozycji dodatkowych funduszy podstawowych i funduszy uzupełniających.

Kapitał mniejszości stanowi kapitał akcjonariuszy mniejszościowych.

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Wartości niematerialne są to możliwe do zidentyfikowania niepieniężne składniki aktywów Grupy nie mające postaci fizycznej, będące w posiadaniu Grupy w celu wykorzystania w produkcji lub dostarczania dóbr lub świadczenia usług, lub w celu oddania do odpłatnego używania osobom trzecim, lub też związane z działalnością administracyjną jednostki, o przewidywanym okresie użyteczności ekonomicznej dłuższym niż rok. Na wartości niematerialne składają się: wartość firmy, znak towarowy, wartości niematerialne powstałe w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, nakłady związane z zakupem oprogramowania (licencji) i ich rozwoju. Wartości niematerialne wycenione wg wartości bilansowej stanowią pomniejszenie funduszy podstawowych Grupy.

Wartość firmy powstała w wyniku połączenia jednostek gospodarczych ze względu na fakt, iż cena nabycia zapłacona przez jednostkę przejmującą uwzględniała oczekiwane przyszłe korzyści ekonomiczne możliwe do osiągnięcia w wyniku transakcji połączenia, których nie można zidentyfikować w związku z poszczególnymi składnikami majątku jednostki przejmowanej. Wartość firmy powstała m.in. z tytułu takich czynników jak: zatrudnienie wysoko wykwalifikowanych pracowników, korzyści wynikające z szerokiej sieci oddziałów Banku, oczekiwane synergije, wzrost zysku oraz przyszły rozwój rynku.

Niezrealizowane zyski/ straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych obejmują wynik na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży, który jest ewidencjonowany w kapitałach Banku, przy czym:

- a) w przypadku straty fundusze podstawowe pomniejsza się o 100% straty;
- b) w przypadku zysków do funduszy uzupełniających zalicza się 80% tychże zysków.

Pożyczka podporządkowana to zobowiązanie Banku wynikające z przyjęcia środków pieniężnych spełniających zgodnie z umową łącznie następujące warunki:

- a) środki pieniężne przyjęte na okres co najmniej 5 lat (okres umowy);
- b) środki pieniężne nie mogą być wycofane z Banku przed upływem okresu umowy (chyba że Bank spełnia wymogi kapitałowe i KNF wyrazi zgodę na wycofanie tych środków);
- c) środki pieniężne podlegają zwrotowi w ostatniej kolejności w przypadku upadłości lub likwidacji Banku;
- d) zwrot środków pieniężnych nie jest zabezpieczony przez Bank bezpośrednio lub pośrednio.

3.2 Suma funduszy własnych oraz wartość poszczególnych składników i pomniejszeń funduszy podstawowych i uzupełniających określonych w art. 127 ustawy – Prawo bankowe i Uchwale nr 325/2011 KNF

Wielkość i struktura funduszy własnych Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Pozycja	Wartość
kapitał zakładowy	383 340
kapitał rezerwowany	938 610
kapitał mniejszości	31 200
Fundusze podstawowe	fundusz ogólnego ryzyka 308 338
	pozostałe kapitały 2 904 962
	wartości niematerialne -1 071 442

	niezrealizowane straty na instrumentach finansowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	0
	strata netto bieżącego okresu	0
	Razem	3 495 008
Fundusze uzupełniające	pożyczka podporządkowana	675 000
	niezrealizowane zyski na instrumentach finansowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	5 085
	Razem	680 085
Fundusze własne (fundusze podstawowe + uzupełniające)		4 175 093

3.3 Kwota kapitału krótkoterminowego oraz składniki zaliczone do kapitału krótkoterminowego określone zgodnie z § 5 ust. 1 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Grupa nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

3.4 Pozycje wymienione w § 2 ust. 1 pkt 3 i 4 Uchwały nr 325/2011 KNF

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów, nie posiada również ekspozycji sekurytyzacyjnych.

3.5 Dla banków, o których mowa w § 5 ust. 4 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami – suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego

Grupa nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

4. Informacje z zakresu przestrzegania wymogów kapitałowych, o których mowa w art. 128 ustawy - Prawo bankowe

4.1 Opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności Banku

4.1.1 Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP)

4.1.1.1 Ogólne założenia procesu ICAAP

W myśl zapisów Uchwały nr 258/2011 KNF Bank ustanowił ICAAP jako proces służący ocenie wielkości kapitału wymaganego do pokrycia ryzyk, jakie Bank ponosi tj. kapitału wewnętrznego. Proces ten zapewnia także, by kapitał dostępny w każdym czasie w pełni pokrywał kapitał wewnętrzny lub regulacyjny, w zależności od tego, który z nich jest wyższy. ICAAP jest ściśle powiązany ze strategicznymi celami biznesowymi, skłonnością do podejmowania ryzyka oraz profilem ryzyka Banku, a także z jego adekwatnością kapitałową, zapewniając wielokierunkowy mechanizm interakcji między tymi elementami składowymi.

Proces ten obejmuje wzajemnie zależne fazy, realizowane w poniższej kolejności:

- określenie istotności ryzyk - analiza ryzyk występujących w otoczeniu i działalności Banku, w efekcie którego zostają określone ryzyka istotne, uwzględniane następnie w kolejnych etapach procesu;
- kwantyfikacja ryzyk - pomiar i oszacowanie wielkości poszczególnych ryzyk oraz kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia poszczególnych ryzyk, z zastosowaniem metodologii przyjętych przez Bank;
- agregacja ryzyk - konsolidacja kapitału wewnętrznego oszacowanego na poszczególne ryzyka, w wyniku czego określona jest łączna pozycja ryzyka (poziom kapitału wewnętrznego) Banku;

- d) kontrola ex-ante, monitorowanie i raportowanie kapitału (w tym kontrola ex-post) - obejmuje alokowanie kapitału dostępnego do konkretnych ryzyk, segmentów biznesowych i nadwyżki kapitału, co wraz z celami i strukturą kapitałową jest przedmiotem stałej kontroli, monitorowania i raportowania.

Równoległe z przedstawionymi powyżej fazami odbywa się podproces planowania kapitałowego i zarządzania kapitałem, który stanowiąc integralną część ICAAP, związany jest z koniecznością utrzymywania i alokowania odpowiedniej kwoty kapitału dostępnego, pozwalającej na pokrycie zidentyfikowanej pozycji ryzyka, zarówno w bieżącym okresie, jak i w przyszłości. Wspomniany podproces ściśle współdziała i częściowo pokrywa się z fazami ICAAP przedstawionymi powyżej.

ICAAP jest także uwzględniany w procesach zarządzania ryzykami istotnymi, należących do codziennej działalności Banku.

ICAAP objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, który zapewnia zgodność procesu z regulacjami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz jego stałe usprawnianie i adekwatność względem profilu działalności Banku. Na system kontroli składają się m.in. okresowy przegląd procesu prowadzony przez zaangażowane w niego jednostki, a także regularny audyt tego przeglądu i samego procesu, wykonywany przez Departament Audytu Wewnętrznego.

4.1.1.2 Identyfikacja i pomiar ryzyka

Identyfikacja bieżących i przyszłych ryzyk istotnych obejmuje określenie wszelkich ryzyk, na które Bank BPH jest narażony w swojej działalności oraz ich ocenę pod względem istotności. Ryzyko jest istotne, jeżeli w znaczny sposób może wpłynąć na zysk lub kapitał dostępny Banku. Bank utrzymuje kapitał na pokrycie ryzyk istotnych, chyba że stosowane są inne metody łagodzenia skutków realizacji ryzyka. Ryzyka istotne są przez Bank zarządzane.

Bank BPH określa dwie kategorie ryzyk:

- a) ryzyka trwale istotne;
- b) ryzyka oceniane pod względem istotności okresowo.

Ryzyka trwale istotne nie są przedmiotem okresowej oceny pod względem istotności. Wszelkie inne ryzyka oceniane są przez Bank pod względem istotności okresowo.

Za ryzyka trwale istotne Bank BPH uznaje:

- a) ryzyko kredytowe;
- b) ryzyko operacyjne;
- c) ryzyko rynkowe;
- d) ryzyko biznesowe;
- e) ryzyko płynności.

Ryzyka okresowo oceniane pod względem istotności obejmują m.in.:

- a) ryzyko reputacji;
- b) ryzyko braku zgodności;
- c) ryzyko modeli;
- d) ryzyko systemów IT;
- e) ryzyko sekurytyzacji;
- f) ryzyko polityczne;
- g) ryzyko skuteczności ochrony ubezpieczeniowej;
- h) niektóre podkategorie ryzyk trwale istotnych.

W kontekście identyfikacji i pomiaru ryzyk w ramach szacowania kapitału wewnętrznego Bank stosuje kompleksowe podejście oparte o dwa równoległe i uzupełniające się procesy:

- a) z dołu do góry (tzw. *bottom up*) – realizowany poprzez organizowane raz w roku tzw. duże warsztaty oceny istotności ryzyk z udziałem przedstawicieli dedykowanych komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za ocenę istotności i monitoring poziomu danego ryzyka;
- b) z góry na dół (tzw. *top down*) – polegający na całościowej ocenie ryzyk dokonywanej przez najwyższe kierownictwo Banku w trakcie specjalnej sesji organizowanej przynajmniej raz w roku.

W trakcie sesji identyfikowane są zagrożenia i potencjalne niekorzystne sytuacje mogące skutkować stratami dla Banku lub niezrealizowaniem zakładanych celów strategicznych.

W wyniku realizacji obu procesów określana jest lista ryzyk istotnych, na które Bank będzie w największym stopniu narażony w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

W związku z fuzją Bank BPH zdefiniował specjalną kategorię ryzyka – tzw. ryzyko integracji, na które dodatkowo zdecydował się alokować kapitał wewnętrzny od dnia 31 grudnia 2009 r.

4.1.1.3 Kwantyfikacja ryzyk

W fazie kwantyfikacji ryzyk oszacowana zostaje kwota kapitału konieczna do pokrycia każdego ryzyka istotnego (kapitał wewnętrzny). Kapitał wewnętrzny nie jest szacowany dla ryzyk, których nie można ograniczyć poprzez utrzymanie kapitału (np. ryzyko płynności) oraz dla ryzyk, dla których nie ma uznanych metod kwantyfikacji ryzyka.

Kwantyfikacja ryzyka jest integralną częścią procesu zarządzania indywidualnymi ryzykami. Szacowanie kapitału wewnętrznego jest aktywnie stosowane przy monitorowaniu i raportowaniu ryzyka oraz zarządzaniu nim.

Kapitał wewnętrzny na poszczególne ryzyka trwale istotne jest kwantyfikowany przy wykorzystaniu następujących modeli:

- a) dla ryzyka kredytowego: dla aktywów objętych systemem ratingowym - metoda oparta na podejściu IRB-AA (Internal-Ratings Based Advanced Approach); dla aktywów nie objętych systemem ratingowym – metoda standardowa używana w wyliczeniach wymogu kapitałowego Filara I (ok. 6% łącznego kapitału wewnętrznego dla ryzyka kredytowego);
- b) dla ryzyka operacyjnego: regulacyjna metoda standardowa;
- c) dla ryzyka rynkowego: wartość zagrożona (Value-at-Risk);
- d) dla ryzyka biznesowego: model wewnętrzny;
- e) w przypadku ryzyka płynności Bank zabezpiecza się zarządzając nim, ograniczając je i utrzymując aktywa płynne. Ryzyko to jest jednak uznawane za trwale istotne, gdyż jest jednym z najstarszych i najbardziej rozpowszechnionych w działalności bankowej.

W odniesieniu do ryzyk, których nie uznaje się za trwale istotne, modelami preferowanymi są modele podobne do modeli wartości zagrożonej. W przypadku ryzyk, przy których Bank nie stosuje modeli wartości zagrożonej, do oceny kapitału wewnętrznego mogą być wykorzystane analizy scenariuszy lub inne metody ilościowe.

W przypadku ryzyk, które nie poddają się żadnemu rodzajowi analizy ilościowej, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny za decyzję o stosowanej metodzie lub podejściu jakościowym (czyli braku kwantyfikacji kapitału dla danego ryzyka). Poza kapitałem wewnętrznym na poszczególne ryzyka istotne określa się także bufor kapitałowy na ryzyka nieistotne, które mogą okazać się ryzykami istotnymi. Taki bufor kapitałowy zapewnia, że Bank unika niedoszacowania swego kapitału wewnętrznego; uznaje się go też za mający związek z progiem istotności ryzyka.

4.1.1.4 Agregacja ryzyk

W fazie agregacji kapitału następuje wyznaczenie łącznej pozycji ryzyka (poziomu kapitału wewnętrznego) w BPH. Agregacja następuje z wykorzystaniem stosowanej w Banku macierzy korelacji, w oparciu o kwoty kapitału wewnętrznego wyznaczonego oddzielnie dla każdej z kategorii ryzyk istotnych (do których stosuje się podejście ilościowe). Ponadto wielkość ta jest dodatkowo zwiększana o kwotę buforu - kapitału utrzymywanego na ryzyka nieistotne.

Uwzględnienie faktycznej korelacji między agregowanymi ryzykami w Banku wyrażone jest poprzez tzw. efekt dywersyfikacji (różnica pomiędzy sumą wszystkich ryzyk a wartością ogółem wyliczoną z użyciem macierzy korelacji).

4.1.1.5 Kontrola *ex-ante*, monitorowanie i raportowanie kapitału

Kapitał wewnętrzny oszacowany dla poszczególnych ryzyk oraz dla całego Banku podlega ciągłemu monitoringowi w porównaniu z kapitałem dostępnym i kapitałem alokowanym, strukturą kapitału i celami kapitałowymi oraz innymi wartościami kontrolnymi. Wyniki monitoringu są raportowane organom kierowniczym i nadzorczym Banku, tj. Radzie Nadzorczej, Zarządowi, Komitetowi ALCO i Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

4.1.1.6 Testy warunków skrajnych

Zintegrowane testy warunków skrajnych („enterprise-wide stress testing”) stanowią integralną część zarządzania ryzykiem i mają na celu sprawdzenie wrażliwości Banku na niekorzystne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym poprzez analizę wpływu tych zmian na poziom strat kredytowych, wielkość wolumenów depozytowych i kredytowych, strukturę bilansu, koszty finansowania, wynik finansowy, pozycję płynnościową oraz adekwatność kapitałową Banku. Wyniki testów są podstawą do opracowania działań zarządczych na wypadek zrealizowania się zakładanych scenariuszy.

4.1.1.7 ICAAP w odniesieniu do spółek zależnych

Proces ICAAP obejmuje nie tylko ryzyka charakterystyczne dla Banku BPH, ale również ryzyka ponoszone przez jego spółki zależne. Identyfikowanie ryzyk istotnych w spółkach zależnych wykonywane jest samodzielnie przez te podmioty, odrębnie od oceny ryzyk prowadzonej przez Bank przy zastosowaniu podejścia analogicznego do stosowanego w Banku. Rada Nadzorcza danej spółki zależnej oraz Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa Banku zatwierdza wykaz ryzyk istotnych zidentyfikowanych w podmiotach zależnych.

Identyfikacja ryzyk istotnych dokonywana jest jedynie przez te podmioty, które są w pełni konsolidowane przez Bank dla celów sprawozdawczości, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa i regulacjami z zakresu rachunkowości. Podmioty zależne o charakterze nieistotnym mogą zostać pominięte.

W spółkach zależnych kapitał wewnętrzny szacowany jest dla ryzyk uznawanych za istotne. Przy ryzykach traktowanych za istotne również na poziomie Banku kapitał szacowany jest na bazie skonsolidowanej, po wyeliminowaniu transakcji wewnętrznych. W innych przypadkach wielkość kapitału określa się na poziomie podmiotu zależnego (również po wyeliminowaniu transakcji wewnętrznych).

Warunkiem koniecznym dla oszacowania kapitału na poziomie skonsolidowanym jest techniczna wykonalność takiego oszacowania (np. dostępność odpowiednich danych) oraz brak przeszkód dla przepływów pieniężnych między podmiotem zależnym a Bankiem (w przypadku stosowania modeli odzwierciedlających dywersyfikację ryzyka).

Zakres metod szacowania kapitału wewnętrznego na poziomie podmiotu obejmuje modele wartości zagrożonej, metody regulacyjne oraz analizy porównawcze. W przypadku braku wiarygodnych wewnętrznych modeli kwantyfikacji preferowane jest stosowanie metod regulacyjnych (jeżeli są dostępne).

Agregacja ryzyk spółek zależnych kwantyfikowanych na poziomie podmiotu wykonywana jest zgodnie z tymi samymi zasadami co w Banku. Ryzyka podmiotów zależnych kwantyfikowane na poziomie Banku są włączane do kapitałów wewnętrznych dla konkretnych ryzyk i jako takie nie wymagają odrębnej agregacji.

4.1.2 Zarządzanie kapitałem

4.1.2.1 Ogólne założenia zarządzania kapitałem

Celem BPH jest aktywne zapewnienie zrównoważonego długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i utrzymanie kapitału na poziomie, który umożliwi Bankowi działanie w sposób ostrożny, a jednocześnie skuteczny. Cel ten osiągnąć jest przez utrzymanie odpowiedniej bazy kapitałowej, biorąc pod uwagę profil ryzyka Banku i przepisy ostrożnościowe, a także uwzględniając zarządzanie kapitałem w oparciu o ryzyko w ramach planowanych celów w działalności gospodarczej.

Głównym źródłem kapitału dla Banku jest bieżąca nadwyżka kapitału (kapitał dostępny powyżej określonego apetytu na ryzyko). Drugim głównym źródłem kapitału jest nierozliczony wynik z lat ubiegłych. Jeśli nadwyżka kapitału i nierozliczony wynik z lat ubiegłych okażą się niewystarczające, Bank rozważy emisję zadłużenia podporządkowanego i/ lub nowych akcji.

Bank określa cele kapitałowe, które zapewniają stabilną bazę kapitałową i realizację celu strategii kapitałowej. Określenie celów kapitałowych ma podstawowe znaczenie dla zarządzania kapitałem i stanowi odniesienie w kontekście planowania kapitału, alokacji kapitału i awaryjnych planów kapitałowych (CCP - *Contingency Capital Plans*). Ustalając cele kapitałowe, Bank BPH bierze pod uwagę swoje plany strategiczne i rozwój działalności. Cele kapitałowe mają podobny horyzont jak strategia biznesowa i są zatwierdzane przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa. Cele kapitałowe koncentrują się z jednej strony na minimalnych wymogach kapitałowych i współczynniku adekwatności kapitałowej, a z drugiej strony na kapitale wewnętrznym wymaganym do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka.

4.1.2.2 Planowanie kapitałowe

Planowanie kapitału koncentruje się na ocenie bieżących i prognozowanych wymogów kapitałowych Banku (zarówno regulacyjnych, jak i wewnętrznych), a także porównywaniu ich z bieżącym i prognozowanym kapitałem dostępnym. Oceny prognozowanego kapitału dostępnego dokonuje się w oparciu o jego bieżący poziom, założenia budżetowe (planowane zyski, dywidendy itp.), planowane działania w zakresie zarządzania kapitałem (emisja nowych akcji, zadłużenia podporządkowanego itp.) oraz postanowienia Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPH S.A.

Prognozowane wymogi kapitałowe porównuje się z prognozowanym kapitałem dostępnym, a wynik konfrontuje się z celami kapitałowymi, preferowaną strukturą kapitału i czynnikami uruchamiającymi awaryjne plany kapitałowe.

4.1.2.3 Awaryjny plan kapitałowy (CCP)

Analizie podlega fakt, czy wystarczający kapitał jest dostępny dla przewidywanego poziomu ryzyka, czy spełniono cele w zakresie poziomu kapitału i jego struktury, a także czy zaistniały czynniki uruchamiające proces CCP. Proponowane działania korygujące w ramach CCP podlegają akceptacji Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa.

W przypadku niespełnienia celów kapitałowych proponowane są działania zaradcze lub sporządzane są doraźne plany działania, o których podjęciu decyduje Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa. Działania korygujące należy rozważać w następującej kolejności:

- a) wzmocnienie kontroli nad alokacją i wykorzystaniem kapitału;
- b) wykorzystanie alternatywnych źródeł kapitału (obniżenie dywidend, emisja zadłużenia podporządkowanego, emisja nowych akcji itp.);
- c) uwolnienie kapitału dostępnego przez zastosowanie sekurytyzacji;
- d) ograniczenie działalności gospodarczej.

Ograniczenie działalności gospodarczej wymaga zgody Zarządu i nastąpi tylko wtedy, gdy pozostałe działania okażą się niewystarczające lub niewykonalne. Podejmując określone działanie korygujące, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa uwzględnia zarówno koszt, jak i czas wymagany na jego realizację.

Decyzje Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa dotyczące działań korygujących podlegają dodatkowemu zatwierdzeniu przez Zarząd i/ lub Radę Nadzorczą, jeśli wymagają tego regulaminy wewnętrzne Banku. Zarząd otrzymuje informację od Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa o uruchomieniu CCP i wybranych działaniach korygujących.

4.2 W przypadku banku stosującego metodę standardową do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 20 ust. 1 załącznika nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Zgodnie z Uchwałą nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe stanowi 8% aktywów ważonych ryzykiem Banku. Poniższa tabela przedstawia strukturę wymogów kapitałowych wyznaczonych metodą standardową w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31 grudnia 2012 r.

Wielkość oraz struktura wymogu kapitałowego łącznie na ryzyko kredytowe oraz ryzyko kontrahenta Grupy wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Klasa ekspozycji	Wartość
Rządy i banki centralne	0
Samorządy terytorialne i władze lokalne	62
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	5 444
Banki wielostronnego rozwoju	0
Organizacje międzynarodowe	0
Instytucje – banki	30 922
Przedsiębiorstwa	252 194
Detaliczne	381 541
Zabezpieczone na nieruchomościach	1 298 934
Przeterminowane	38 370
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	2
Obligacje zabezpieczone	0
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	0
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	1 556
Pozostałe	79 673
Razem	2 088 698

4.3 W przypadku Banku stosującego metodę wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 6 ust. 1 załącznika nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

4.4 Kwota minimalnych wymogów kapitałowych, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 2 – 5 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Minimalne wymogi kapitałowe Grupy w rozbiciu na ryzyka wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Wymóg kapitałowy z tytułu	Wartość
ryzyka kredytowego	2 076 134
ryzyka kredytowego kontrahenta	12 564
ryzyka operacyjnego	291 231
ryzyka walutowego	0

ryzyka cen towarów	0
ryzyka ogólnego stóp procentowych	19 867
ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	0
ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych	0
przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	0
przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	0
ryzyka rozliczenia i dostawy	0
Razem	2 399 796

Minimalne wymogi kapitałowe określają regulacyjny poziom funduszy własnych, jaki utrzymywany jest przez Grupę w celu pokrycia ewentualnych nieoczekiwanych strat wynikłych z prowadzenia działalności operacyjnej. Poziom adekwatności kapitałowej Grupy wyznaczany jest poprzez współczynnik wypłacalności, którego wartość nie może być niższa od regulacyjnego minimum ustalonego na poziomie 8%.

Zgodnie z zasadami Filara 1 Nowej Umowy Kapitałowej oraz przepisami Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami oraz uchwał nr 208/2011 KNF i 387/2008 KNF rachunek kalkulacji całkowitych wymogów kapitałowych odzwierciedla profil działalności Grupy i odnosi się do obecnej struktury jego bilansu i operacji pozabilansowych. Ma to swoje implikacje zarówno w odniesieniu do zakresu ryzyk wchodzących do kalkulacji, jak i występowania poszczególnych klas ekspozycji.

Z uwagi na fakt, że Bank BPH S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A., zobowiązany jest do sporządzania sprawozdań skonsolidowanych, a tym samym rachunek minimalnych wymogów kapitałowych przeprowadzany jest zarówno w ujęciu jednostkowym, jak i w ujęciu skonsolidowanym.

Grupa w procesie wyliczania minimalnych wymogów kapitałowych jest zobowiązana do ujmowania wymogu:

- a) na ryzyko kredytowe;
- b) na ryzyko operacyjne;
- c) na ryzyko walutowe;
- d) na ryzyko cen towarów;
- e) na ryzyko ogólne stóp procentowych;
- f) na ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych;
- g) na ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych;
- h) z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań;
- i) z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej;
- j) ryzyko rozliczenia, dostawy oraz ryzyka kredytowego kontrahenta.

4.5 Kwota minimalnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego określonego zgodnie z załącznikiem nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami - oddzielnie dla każdej z zastosowanych metod

Wymóg na ryzyko operacyjne jest wyliczany metodą standardową określoną w załączniku nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Grupa wylicza wymóg kapitałowy na to ryzyko poprzez rozdelenie wyniku finansowego Grupy na poszczególne linie biznesowe. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego jest równy średniej iloczynów części wyniku finansowego poszczególnych linii oraz odpowiadających im współczynników przeliczeniowych w ciągu ostatnich trzech lat. Na dzień 31 grudnia 2012 r. wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczony metodą standardową wynosił: 291 231 tys. PLN.

5. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego i ryzyka rozmycia

5.1 Definicje należności podlegających utracie wartości

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Dla celów rachunkowości Grupa przyjmuje, że aktywa finansowe przeterminowane obejmują ekspozycje, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu określonego w umowie.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów. Zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę mają wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Identyfikacja pojedynczego zdarzenia wskazującego utratę wartości może nie być możliwa. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Identyfikacja przesłanek utraty wartości dokonywana jest w Grupie w oparciu o obiektywne przesłanki ilościowe i jakościowe z uwzględnieniem oceny sytuacji finansowej klienta, jakości współpracy z Grupą oraz jego otoczenia biznesowo-prawnego. Identyfikacja występowania przesłanek utraty wartości dokonywana jest w oparciu o ocenę ryzyka niewywiązania się kredytobiorcy z zobowiązań wobec Grupy, obejmujące między innymi następujące zdarzenia:

- a) znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- b) niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- c) przyznanie pożyczkobiorcy przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku Grupa by nie udzieliła;
- d) wysoce prawdopodobna upadłość pożyczkobiorcy lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy.

W przypadku niedotrzymania warunków umowy poprzez niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej, przesłanką utraty wartości, w ocenie Grupy, jest 90-dniowe opóźnienie spłaty znaczącej kwoty należności na istotnym rachunku kredytobiorcy. Warunek ten jest stosowany przez Grupę dla wszystkich segmentów kredytobiorców.

W przypadku zidentyfikowania przesłanek utraty wartości na jakimkolwiek rachunku kredytobiorcy, łączne zaangażowanie kredytobiorcy podlega wycenie pod kątem utraty wartości.

Restrukturyzacja zaangażowań kredytowych

W sytuacji pogorszenia standingu kredytowego kredytobiorcy, ujawnianego w szczególności w ramach systemu wczesnego ostrzegania i innych działań monitoringowych/ intensywnego monitorowania, w celu minimalizacji strat i możliwie szybkiego ograniczenia ryzyk - Grupa podejmuje szereg działań restrukturyzacyjnych. Najczęstsze elementy procesu restrukturyzacyjnego dotyczą renegotjacji warunków umowy kredytowej i mogą obejmować, m.in.:

- a) wydłużenie okresu spłat;
- b) obniżenie oprocentowania;
- c) umorzenie części zobowiązań finansowych kredytobiorcy;
- d) dostosowanie struktury finansowania do obecnej sytuacji klienta (produkty, waluty);
- e) kombinacje powyższych.

Decyzje w zakresie działań restrukturyzacyjnych są traktowane jak decyzje kredytowe, w tym identyfikacja przesłanek utraty wartości, i podejmowane przez odpowiedni szczebel kompetencyjny, w szczególności w wyspecjalizowanym obszarze restrukturyzacji i windykacji Grupy.

5.2 Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania odpisów aktualizujących oraz korekt wartości

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Ocena dotyczy zarówno przesłanek ujawnionych, jak i przesłanek, których ujawnienie na dzień wyceny nie zaistniało (tzw. *Incurring but not reported losses* - IBNR). W zakresie identyfikacji przesłanek dla portfela IBNR, Grupa wykorzystuje statystyczne metody pomiaru uwzględniające założenia dotyczące okresu ujawniania straty (tzw. *Loss Identification Period*).

Dla wszystkich ekspozycji, dla których zakłada się występowanie przesłanek utraty wartości, Grupa dokonuje pomiaru straty opartego na oczekiwaniach przyszłych odzysków. Oczekiwania dla indywidualnie istotnych ekspozycji dokonywane są w oparciu o wiedzę ekspercką, podczas gdy dla ekspozycji ocenianych kolektywnie, oczekiwania wyznaczane są w oparciu o statystyczne metody bazujące na obserwacjach historycznych (korygowanych we wszystkich aspektach, dla których przyjmuje się brak reprezentatywności dla przyszłości).

Zasady dokonywania wyceny, z uwzględnieniem kwestii szacunków oraz kompetencji w zakresie podejmowania decyzji, są w Grupie szczegółowo uregulowane.

Metody pomiaru wraz z założeniami podlegają regularnemu procesowi walidacji. Wszelkie obserwacje procesów walidacji znajdują swoje odzwierciedlenie w zasadach/ procesie wyceny.

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Jeśli obiektywne przesłanki utraty wartości występują, wówczas dokonywane jest wyliczenie odpisu, który równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową ekspozycji a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową ekspozycji kredytowej obniża się poprzez dokonanie odpisu. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości ulegnie zmniejszeniu, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się poprzez skorygowanie rachunku rezerw. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Poziom odpisów utrzymywanych przez Grupę składa się z odpisów wynikających z indywidualnej oceny pojedynczych aktywów, a także z odpisów powstałych na skutek oceny ryzyka homogenicznych grup ekspozycji.

Dla celów określenia przyszłych przepływów pieniężnych aktywa finansowe ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości podlegają podziałowi na aktywa indywidualnie istotne oraz indywidualnie nieistotne. Podział dokonywany jest na podstawie łącznego zaangażowania kredytobiorcy, gdzie poziomy istotności zostały przez Grupę ustalone odrębnie dla segmentu klientów indywidualnych oraz podmiotów gospodarczych.

Określenie przyszłych przepływów pieniężnych dla aktywów indywidualnie istotnych, dokonywane jest w oparciu o eksperckie szacunki spodziewanych spłat kredytobiorcy, wpływów z tytułu realizacji zabezpieczeń, sprzedaży wierzytelności oraz wszystkich innych przepływów, wobec których istnieje możliwość wiarygodnego udokumentowania oczekiwań. Szacunki, uwzględniające ocenę kondycji finansowej kredytobiorcy oraz oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych odzwierciedlają strategię Grupy wobec kredytobiorcy i wynikają między innymi z doświadczenia współpracy z kredytobiorcą lub innymi kredytobiorcami o zbliżonym profilu ryzyka oraz znajomości danych historycznych dla podobnych przypadków.

Określenie przyszłych przepływów pieniężnych dla aktywów indywidualnie nieistotnych, oparte jest na ocenie portfelowej (kolektywnej) i wynika z historycznych doświadczeń dotyczących strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka. Dla celów kolektywnej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność kredytobiorcy do spłaty zobowiązania. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie), jak też korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie.

Przyszłe przepływy pieniężne, ustalone zarówno dla aktywów indywidualnie istotnych jak i indywidualnie nieistotnych dyskontowane są przy wykorzystaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku, gdy pożyczka, należność lub instrument finansowy utrzymywany do terminu wymagalności jest instrumentem o zmiennej stopie procentowej, to stopa dyskontowa stosowana do oszacowania utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową ustaloną w ramach danego kontraktu.

W zakresie portfela aktywów, dla których nie stwierdzono utraty wartości, Grupa tworzy odpis na straty poniesione, lecz nie zidentyfikowane (IBNR). Odpis z tytułu IBNR odzwierciedla poziom straty kredytowej, który wystąpił na skutek zaistnienia zdarzeń utraty wartości, które nie zostały zidentyfikowane przez Grupę do dnia bilansowego, ustalonej na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka do charakterystyki ryzyka grupy aktywów objętych procesem wyliczenia IBNR. Odpis z tytułu IBNR liczony jest w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, wypracowane na bazie danych historycznych. Kalkulacja IBNR uwzględnia koncepcję okresu ujawniania straty kredytowej. W szacunkach odpisów, Grupa nie ujmuje strat oczekiwanych na skutek zdarzeń przyszłych, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet, jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) a bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując modele wyceny. Wyceny instrumentów pochodnych o charakterze nieopcyjnym oraz papierów dłużnych nienotowanych na aktywnych rynkach dokonuje się w oparciu o model zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcyjnym stosowane są modele wyceny opcji. Tam, gdzie to możliwe, w modelach wykorzystywane są dane pochodzące z aktywnego rynku. W przypadku, gdy dane wejściowe do modelu pochodzące z aktywnego rynku nie są dostępne, Grupa wykorzystuje parametry i wielkości szacunkowe. Główne parametry szacunkowe stosowane do wyceny instrumentów finansowych wynikają z analizy ryzyka kredytowego kontrahenta.

Zobowiązania pozabilansowe

Rezerwa z tytułu utraty wartości zobowiązań pozabilansowych wyliczana jest w oparciu o ustanowiony limit i możliwą do odzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżącą wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych efektywną stopą procentową. Przepływy dotyczące zobowiązań pozabilansowych oblicza się w oparciu o ustalony limit w terminie odpowiadającym szacowanej dacie realizacji tego zobowiązania i uzależnia od prawdopodobieństwa wypływu środków z Grupy.

5.3 Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Łączna kwota ekspozycji księgi bankowej i handlowej Grupy według wyceny bilansowej i średnia kwartalna**
kwota ekspozycji (w tys. PLN)

Klasa ekspozycji	31.12.2012*	Średnia w okresie**
Rządy i banki centralne	4 880 174	5 113 457
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 851	4 610
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	314 724	89 339
Banki wielostronnego rozwoju	0	0
Organizacje międzynarodowe	0	0
Instytucje – banki	1 655 335	1 460 020
Przedsiębiorcy	4 664 022	4 327 061
Detaliczne	7 460 399	8 116 041
Zabezpieczenie na nieruchomościach	16 949 299	17 573 813
Przeterminowane	493 458	535 313
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	17	17
Obligacje zabezpieczone	0	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0	0
Ekspozycje krótkoterminowe wobec instytucji i przedsiębiorców	0	0
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	12 967	13 681
Pozostałe	1 630 297	1 494 949
Razem	38 064 543	38 728 301

* W tym z tytułu zobowiązań pozabilansowych 4 592 992 tys. PLN

** Średnia kwartalna wartość ekspozycji począwszy od stycznia 2012 r.

5.4 Struktura geograficzna ekspozycji w rozbiu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji struktury geograficznej ekspozycji.

5.5 Struktura branżowa ekspozycji lub w podziale według typu kontrahenta, w rozbiu na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Struktura ekspozycji Grupy według typu kontrahenta w rozbiu na klasy ekspozycji wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Typ kontrahenta/ Ekspozycje	Rządy i banki centralne	Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	Instytucje	Przedsiębiorstwa	Klienci Detaliczni	Samorządy terytorialne i władze lokalne	Pozostałe	Razem
Rządy i banki centralne	4 880 174	0	0	0	0	0	0	4 880 174
Samorządy terytorialne i władze lokalne	0	0	0	0	0	3 851	0	3 851
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	0	314 724	0	0	0	0	0	314 724
Banki wielostronnego rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0
Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0
Instytucje - banki	0	0	914 756	0	0	0	740 579	1 655 335
Przedsiębiorstwa	0	0	0	4 515 218	124 004	0	24 800	4 664 022
Detaliczne	0	0	0	131	7 453 630	0	6 638	7 460 399
Zabezpieczone na nieruchomościach	0	0	0	1 599 368	15 349 931	0	0	16 949 299
Przeterminowane	0	1	0	53 468	439 989	0	0	493 458
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	0	0	0	17	0	0	0	17
Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozycje sekurytyzacyjne	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje krótkoterminowe wobec instytucji i przedsiębiorców	0	0	0	0	0	0	0	0
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	0	0	12 967	0	0	0	0	12 967
Pozostałe	0	0	0	0	0	0	1 630 297	1 630 297
Razem	4 880 174	314 725	927 723	6 168 202	23 367 554	3 851	2 402 314	38 064 543

5.6 Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji, wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Struktura ekspozycji Grupy według rezydualnych okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Termin zapadalności/ Ekspozycje	Rządy i banki centralne	Samorządy terytorialne i władze lokalne	Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	Instytucje - banki	Przedsiębiorstwa	Detaliczne	Zabezpieczenie na nieruchomościach	Przeterminowane	Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	Pozostałe	Razem	
Do 3 miesięcy	4 031 605	0	277 805	266 600	843 371	1 070 353	205 481	429 339	0	0	0	7 124 554
Od 3 do 6 miesięcy	39 585	88	74	11 199	700 563	193 801	178 131	1 566	0	0	0	1 125 007
Od 6 do 12 miesięcy	75 691	0	3 807	53 293	1 342 138	682 220	286 419	4 678	0	0	0	2 448 246
Od 1 roku do 3 lat	536 515	0	27 369	126 471	694 219	1 681 934	241 237	9 683	0	0	0	3 317 428
Od 3 do 5 lat	0	3 763	1 822	16 081	247 228	1 068 529	243 308	8 903	0	0	0	1 589 634
Od 5 do 10 lat	196 778	0	1 849	80 949	508 481	1 535 667	1 464 815	6 542	0	0	0	3 795 081
Powyżej 10 lat	0	0	0	51 053	14 963	378 790	14 329 908	31 008	0	0	0	14 805 722
Brak określonego terminu	0	0	1 998	1 049 689	313 059	849 105	0	1 739	17	12 967	1 630 297	3 858 871
Razem	4 880 174	3 851	314 724	1 655 335	4 664 022	7 460 399	16 949 299	493 458	17	12 967	1 630 297	38 064 543

5.7 W rozbiciu na istotne branże lub typy kontrahentów kwoty:

5.7.1 Ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości

Wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości w rozbiciu na typy kontrahentów wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Typ kontrahenta	Wartość ekspozycji brutto
Klienci detaliczni	2 668 481
Przedsiębiorstwa	356 698
Pozostali	16 677
Razem	3 041 856

5.7.2 Salda korekt wartości i rezerw według stanu na koniec i początek okresu

Salda rezerw wg stanu na 31 grudnia 2012 r. oraz 31 grudnia 2011 r. (w tys. PLN)

	31.12.2012	31.12.2011
Salda rezerw	2 446 633	2 793 129

5.8 Kwoty ekspozycji zagrożonych bądź z rozpoznaną utratą wartości – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski. W związku z tym zdecydowano o odstąpieniu od prezentacji struktury geograficznej ekspozycji.

5.9 Odpisy na utratę wartości należności

Odpisy na utratę wartości należności Grupy (w tys. PLN)

	Od banków	Od klientów	Razem
Stan na początek okresu 01.01.2012	0	2 419 558	2 419 558
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	309 383	309 383
Należności spisane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości	0	-559 885	-559 885
Aktualizacja z tytułu wyceny kredytów w walutach obcych	0	-13 639	-13 639
Inne	0	2	2
Stan na koniec okresu 31.12.2012	0	2 155 419	2 155 419

6. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta

6.1 Opis metodologii stosowanej do przypisania kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Kapitał wewnętrzny szacowany jest dla ekspozycji z portfela handlowego obciążonych ryzykiem kredytowym kontrahenta w oparciu o metodę opisaną w załączniku nr 11 Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Kalkulacja kapitału wewnętrznego oparta jest na algorytmie oraz wartościach parametrów określonych przez nadzór, co powoduje, iż obrane podejście jest analogiczne co przy wyznaczaniu wymogów kapitałowych Filara 1 w zakresie ryzyka kredytowego.

Ryzyko kontrahenta ograniczane jest poprzez limity zaangażowania wobec kontrahentów na rynku międzybankowym odrębnie ustalane dla transakcji depozytowych, dokumentowych oraz dla instrumentów pochodnych dla poszczególnych banków-kontrahentów, przy czym ryzyko przedrozliczeniowe i rozliczenia obciąża limity poszczególnych typów transakcji z różną wagą.

Metodologia wyznaczania limitów dla poszczególnych kontrahentów w podziale na banki krajowe, zagraniczne i grupy kapitałowe oparta jest na:

- aktualnym ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową;
- ocenie sytuacji finansowej banku-kontrahenta (rating wewnętrzny);
- jakościowej ocenie banku-kontrahenta pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku;

- d) możliwości wsparcia przez podmiot macierzysty i innych kryteriów;
- e) rodzaju podpisanej dokumentacji z danym kontrahentem;
- f) wielkości funduszy własnych kontrahenta oraz Banku;
- g) sygnałach rynkowych wyceny ryzyka kredytowego (np. kwotowania kontraktów kredytowych instrumentów pochodnych (ang. *Credit Default Swap*)) - jeśli są dostępne.

W odniesieniu do klientów niebankowych ryzyko kontrahenta ograniczane jest poprzez wyznaczenie limitów przedrozliczeniowych i w szczególnych przypadkach – rozliczeniowych. Co do zasady transakcje zawierane są z wyłączeniem ryzyka rozliczeniowego (tzw. *Delivery vs. Payment*). Wyznaczanie limitów podlega standardowemu procesowi kredytowemu i zasadom monitorowania ekspozycji kredytowych obowiązujących w Banku, z uwzględnieniem specyfiki transakcji pochodnych.

Metodologia wyznaczania limitów dla kontrahentów niebankowych oparta jest na:

- a) analizie sytuacji ekonomiczno-finansowej kontrahenta ze szczególnym uwzględnieniem siły finansowej i zdolności do absorpcji potencjalnej negatywnej wyceny otwartych transakcji;
- b) analizie naturalnej ekspozycji na ryzyko walutowe lub stopy procentowej, która ma być przedmiotem zabezpieczenia;
- c) przepływach z transakcji bazowych będących przedmiotem zabezpieczenia;
- d) zastosowaniu w dokumentacji klauzul kompensacyjnych umożliwiających Bankowi ograniczenie ryzyka przedrozliczeniowego w przypadku naruszenia umowy;
- e) ocenie zabezpieczenia limitów (np. zabezpieczenia rzeczowe, kaucja wstępna lub bieżąca).

Ponadto, wykorzystanie limitów dla banków, jak i klientów niebankowych podlega codziennemu monitorowaniu w zakresie negatywnej wyceny, rozliczenia i ustanowionych zabezpieczeń bieżących (jeśli są wymagane).

6.2 Opis zasad polityki w zakresie zabezpieczeń kredytowych i tworzenia rezerw kredytowych oraz narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

6.2.1 Zasady dotyczące zabezpieczeń kredytowych

Bank BPH przyjmuje jako zabezpieczenie swoich wierzytelności różnorodne składniki majątkowe – zarówno materialne - rzeczy ruchome, nieruchomości, jak i niematerialne oraz stosuje wszelkie dopuszczalne formy prawne zabezpieczeń. Wartość i forma przyjmowanego przez Bank zabezpieczenia dostosowana jest do indywidualnych cech transakcji i występującego poziomu ryzyka.

BPH przykłada szczególną wagę do pewności prawnej zabezpieczeń - umowy zabezpieczeń sporządzane są zgodnie z obowiązującymi w Banku wzorami. Umowy odbiegające od obowiązującego standardu wymagają zaakceptowania przez radcę prawnego.

Ustalając wartość zabezpieczenia, Bank kieruje się przede wszystkim zasadą ostrożnej wyceny i bierze pod uwagę czynniki, takie jak: stan przedmiotu zabezpieczenia, możliwości jego zbytu, obciążenia dotyczące przedmiotu zabezpieczenia, ryzyko prawne, ekonomiczne i inne szczególne ryzyka związane z danym typem zabezpieczenia (np. ryzyko środowiskowe), czas i koszty związane z ewentualnym dochodzeniem roszczeń. Rzetelna analiza tych czynników stanowi podstawę do adekwatnej oceny wartości zabezpieczenia.

Ocena zabezpieczenia uwzględnia korelację pomiędzy wartością zabezpieczenia a zdolnością kredytową dłużnika. Stopień korelacji pomiędzy wartością aktywów wykorzystanych jako zabezpieczenie a wiarygodnością kredytową dłużnika nie może być nadmierny. Zabezpieczenia, w przypadku których stopień korelacji jest nadmierny nie są wyceniane materialnie.

Minimalne wymogi w zakresie zabezpieczeń określone są w standardach kredytowania (dotyczy zwłaszcza produktów dla klientów detalicznych) lub określone indywidualnie (w przypadku finansowania przedsiębiorców/ firm). Decydując o zabezpieczeniu konkretnej transakcji bierze się pod uwagę poziom i profil ryzyka klienta oraz ryzyka związanego z tą transakcją (kwota, okres finansowania, struktura transakcji i relacji klienta z Bankiem). Ustanowione zabezpieczenia muszą być adekwatne do poziomu ryzyka ponoszonego przez Bank.

6.2.2 Zasady tworzenia rezerw

Oszacowania korekty wyceny transakcji pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta dokonuje się w ujęciu indywidualnym: w przypadku klientów gdzie analiza indywidualna wskazała na podwyższone ryzyko kredytowe kontrahenta oraz w ujęciu portfelowym: w odniesieniu do transakcji z kontrahentami gdzie indywidualna ocena standingu kredytowego nie wykazała przesłanek podwyższonego ryzyka.

W przypadku transakcji ocenianych indywidualnie, korektę szacuje się przy zastosowaniu techniki zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w podejściu wieloscenariuszowym z uwzględnieniem spłat z wszelkich możliwych źródeł, w tym również z tytułu realizacji zabezpieczeń. W każdym przypadku szacunek przepływów dokonywany jest w oparciu o indywidualną ocenę transakcji, z uwzględnieniem istotnych czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Proces ustalania wartości odzysku powinien zapewnić, że wartość zabezpieczenia jest możliwa do uzyskania, w wysokości i czasie uwzględnianych w rachunku utraty wartości podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego lub w inny sposób, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne i faktyczne mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku z przedmiotu zabezpieczenia.

W zakresie wyceny portfelowej, w celu oszacowania korekty wyceny wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta wykorzystuje się podejście oparte na koncepcji strat poniesionych lecz niezidentyfikowanych, zgodnie z zapisami punktu 5.2 niniejszego raportu.

6.2.3 Opis zasad polityki w zakresie narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

W celu wczesnej identyfikacji negatywnych zmian ustanowione zabezpieczenia podlegają monitorowaniu, zarówno z punktu widzenia ich wartości, jak i stanu prawnego. Wartość zabezpieczeń jest rejestrowana w systemach operacyjnych Banku i podlega weryfikacji oraz aktualizacji z częstotliwością uzależnioną od poziomu zmienności wartości, charakterystycznego dla danego zabezpieczenia. Zabezpieczenia, których ważność (np. polisy ubezpieczenia) lub wartość (np. cesja należności, zastaw rejestrowy/ przewłaszczenie zapasów, itp.) może podlegać częstym zmianom, są monitorowane na bieżąco, w okresach adekwatnych dla danego rodzaju zabezpieczenia, lecz nie rzadziej niż w okresach kwartalnych.

Przegląd obejmuje weryfikację stanu prawnego i fizycznego zabezpieczenia (o ile zachodzi taka potrzeba), zmiany wartości zabezpieczenia w okresie od ostatniego przeglądu, weryfikację prawidłowości i kompletności dokumentów związanych z zabezpieczeniem oraz prawidłowości i ważności dokumentów ubezpieczeniowych (o ile dotyczy).

6.3 Dodatnia wartość godziwa brutto kontraktów, korzyści z saldowania, bieżącej ekspozycji kredytowej, ustanowionego zabezpieczenia oraz wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych, przy czym wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych stanowi ekspozycję z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych po uwzględnieniu korzyści z prawnie obowiązujących umów saldowania, jak i umów dotyczących zabezpieczenia kredytowego

Stan na 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Kategoria	Wartość
Dodatnia wycena brutto	140 736
Korzyści z saldowania	107 179
Wartość netto ekspozycji kredytowej	212 176
Bieżąca ekspozycja kredytowa	212 176

Bank stosuje uproszczoną metodę uznawania zabezpieczeń finansowych, nie ma zatem możliwości wykorzystania zabezpieczeń finansowych dla portfela handlowego.

6.4 Miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą, w zależności od dokonanego wyboru

Do celów obliczenia ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych stosowana jest metoda wyceny rynkowej zgodnie z załącznikiem nr 16 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami. Ekspozycja Banku z tytułu zawieranych z kontrahentami transakcji skarbowych obliczana jest jako suma kosztu zastąpienia i przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej. Za koszt zastąpienia przyjmuje się: wartość rynkową danej transakcji, gdy jest ona dodatnia lub zero. Przyszła potencjalna ekspozycja kredytowa (*Add on*) związana jest z potencjalną zmianą wartości transakcji w czasie (iloczyn nominału transakcji i wagi ryzyka).

6.5 Wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6.6 Kredytowe transakcje pochodne (referencyjne) w podziale na transakcje zawarte w celach związanych z własnym portfelem kredytowym, w tym stanowiące nierzeczywistą ochronę kredytową oraz na transakcje zawarte na zlecenie klientów i transakcje spekulacyjne, z dalszym rozbięciem na zabezpieczenie zakupione i sprzedane w ramach każdej grupy produktów

Bank nie stosuje zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

6.7 Oszacowanie współczynnika α , jeśli Bank uzyskał zgodę od władz nadzorczych na szacowanie α

Bank nie stosuje współczynnika α .

7. Informacje z zakresu stosowania metody standardowej do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem

7.1 Nazwy zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta Bank

Za uznane instytucje wiarygodności kredytowej Bank uznaje agencje ratingowe Standard & Poor's oraz Moody's, których to oceny wiarygodności kredytowej są przenoszone na poszczególne ekspozycje zgodnie z postanowieniami Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami.

7.2 Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych

Bank wykorzystuje zewnętrzne oceny wiarygodności kredytowej do ustalania wag ryzyka dla ekspozycji wobec rządów, banków centralnych, instytucji oraz przedsiębiorstw.

7.3 Opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego

Przeniesienie zewnętrznej oceny wiarygodności kredytowej na stopnie jakości kredytowej określone w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami następuje zgodnie z postanowieniami załącznika nr 15 do tej uchwały oraz postanowieniami wynikającymi z Uchwały nr 387/2008 KNF, w szczególności:

- a) jeśli danej pozycji przypisano dwie oceny wiarygodności kredytowej, wówczas należy zastosować niższą z tych dwóch;
- b) w sytuacji, w której danej pozycji nadano wyłącznie jedną ocenę kredytową, należy wykorzystać tę ocenę do określenia wagi ryzyka dla tej pozycji.

7.4 Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej określonych w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami, przy czym nie ma obowiązku ogłaszania tej informacji, jeśli Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami oraz w uchwale KNF wydanej na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe

Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami oraz Uchwale nr 387/2008 KNF, wydanej na podstawie art. 128 ust. 6 pkt 6 ustawy - Prawo bankowe.

7.5 Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego dla każdego stopnia wiarygodności kredytowej ustalonego dla metody standardowej oraz pozycji, które stanowią pomniejszenia funduszy własnych

Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczenia ryzyka kredytowego oraz ryzyka kontrahenta	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczenia ryzyka kredytowego
Bez Ratingu	37 113 374	37 113 374
1	1 488	1 488
2	603 722	603 722
3	145 095	145 095
4	200 864	200 864
Razem	38 064 543	38 064 543

Wartość pozycji pomniejszających fundusze podstawowe wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	Wartość
Wartości niematerialne	1 071 442
w tym: wartość firmy	898 086
Razem	1 071 442

8. Informacje z zakresu obliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem metodą wewnętrznych ratingów

Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem.

8a. Informacje z zakresu ryzyka rynkowego

8a.1 Kwota wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów tego ryzyka, określonych w §6 ust. 1 pkt 2 Uchwały nr 76/2010 KNF, odrębnie dla każdego rodzaju ryzyka, dla którego bank oblicza wymóg kapitałowy

Minimalne wymogi kapitałowe Grupy z tytułu ryzyka rynkowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Wymóg kapitałowy z tytułu	Wartość
ryzyka walutowego	0
ryzyka cen towarów	0
ryzyka ogólnego stóp procentowych	19 867
ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	0
ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych	0
Razem	19 867

8a.2 Wielkość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka szczególnego stopy procentowej związanego z pozycjami sekurytyzacyjnymi

Grupa nie posiada pozycji sekurytyzacyjnych.

9. Informacje w zakresie stosowania w wyliczaniu wymogów kapitałowych metody wartości zagrożonej

Grupa nie stosuje metody wartości zagrożonej w wyliczaniu wymogów kapitałowych.

10. Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego

10.1 Stosowane metody wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego

Wymóg na ryzyko operacyjne jest wyliczany metodą standardową określoną w załączniku nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami.

10.2 W przypadku stosowania metod zaawansowanego pomiaru zgodnie z § 34-67 załącznika nr 14 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami - opis metodologii, włącznie z omówieniem odpowiednich wewnętrznych i zewnętrznych czynników uwzględnionych przy stosowanej metodzie. W przypadku częściowego zastosowania metody - omówienie i zakres stosowanych metod

Grupa nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru.

11. Informacje w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

11.1 Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny, w tym podstawowe założenia i praktyki mające wpływ na wycenę oraz opis wszelkich istotnych zmian tych praktyk

Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji kapitałowej	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Ogółem udziały w podmiotach niekonsolidowanych oraz udziały mniejszościowe	380	380
Certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat	20 000	12 967

Szczegółowe informacje na temat zasad rachunkowości i metod wyceny ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym przedstawione są w nocie „Znaczące zasady rachunkowości” do Roczne go Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku BPH S.A. za rok 2012 r.

11.2 Wartość bilansowa, wartość godziwa i dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą, jeśli te wielkości różnią się istotnie

Ekspozycje kapitałowe notowane na giełdzie nieuwzględnione w portfelu handlowym wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji kapitałowej	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat	20 000	12 967

11.3 Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje

Ekspozycje w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na: papiery notowane na giełdzie, odpowiednio zdywersyfikowane portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych oraz inne ekspozycje wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Rodzaj ekspozycji	Wartość w cenach nabycia	Wartość bilansowa
Papiery notowane na giełdzie		
Certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat	20 000	12 967
Inne ekspozycje	380	380
Ekspozycje ogółem	20 380	13 347

11.4 Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

W 2012 r. Grupa nie dokonywała likwidacji akcji i udziałów. Dokonana natomiast została sprzedaż udziałów w spółce. Kwota zrealizowanych strat ze sprzedaży udziałów w ujęciu skumulowanym w 2012 r. wyniosła 15,5 tys. PLN.

11.5 Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczone do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Pozycje zaliczane do funduszy podstawowych i uzupełniających zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe i Uchwały nr 325/2011 KNF przedstawiono szczegółowo wraz z opisem składników funduszy własnych w punkcie 3.2 niniejszego raportu.

12. Informacje w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

12.1 Charakter ryzyka stopy procentowej, podstawowe założenia (w tym założenia dotyczące przyszłych wcześniejszych spłat kredytów oraz zachowania depozytów o nieustalonym terminie wymagalności) oraz częstotliwość pomiaru ryzyka stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiuje się jako wrażliwość zarówno dochodu odsetkowego netto, jak i ekonomicznej wartości kapitału Banku¹ na zmiany poziomu stóp procentowych.

Bank BPH identyfikuje następujące źródła ryzyka stóp procentowych w portfelu bankowym:

- a) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania;
- b) ryzyko krzywej stóp procentowych;
- c) ryzyko bazowe;
- d) ryzyko opcji – związane z występowaniem opcji przyznawanych klientom w ramach produktów i usług oferowanych przez Bank; w szczególności dotyczy to wcześniejszych spłat kredytów, wcześniejszych wypłat depozytów, stosowania innych parametrów niż ujęte w harmonogramie spłaty rat kredytów oraz ryzyko wynikające z występowania instrumentów pochodnych wbudowanych w oferowane usługi i produkty.

Bank wyznacza miary ryzyka dla całego portfela, ale także osobno dla portfela bankowego. Dla celów pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank wyznacza profil przeszacowania dla produktów bez daty zapadalności oraz wielkości przedpłat/ opóźnień dla kredytów z harmonogramem spłat stosując metody procesu charakteryzacji produktów. Metody te bazują na danych historycznych, obejmują analizy historycznego zachowania wolumenu, oprocentowania czy spłat rat kredytowych.

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej portfela bankowego wykorzystywane są analogiczne metody jak dla ryzyka całego Banku:

- a) metoda symulacji historycznej wartości zagrożonej (VaR);
- b) wartość punktu bazowego (BPV - *Basis-point-Value*).

¹ Bilansowa wartość zaktualizowana kapitału reprezentuje wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z aktywów, pomniejszona o wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych dotyczących pasywów, plus lub minus wartość zaktualizowaną oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z pozycji pozabilansowych. Zaktualizowana wartość ekonomiczna danego instrumentu reprezentuje oszacowanie wartości zaktualizowanej oczekiwanych przepływów netto środków pieniężnych danego instrumentu zdyskontowanych celem uwzględnienia rynkowych stawek oprocentowania.

Ekspozycja księgi bankowej BPH na ryzyko zmian stóp procentowych, przedstawiona w postaci wrażliwości BpV wg stanu na 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	4	7	-1	34	29	-3	-2	68
PLN	32	-16	37	-85	68	-10	-10	16
USD	1	1	4	12	9	0	0	27
CHF	-47	1	11	-19	25	30	-151	-150

W celu monitorowania narażenia wyniku odsetkowego Banku na niekorzystną zmianę stóp procentowych Bank przeprowadza analizę scenariuszową, która zakłada równoległe przesunięcie krzywej dochodowości o +/- 100 punktów bazowych. Symulacja przeprowadzana jest dla kolejnych 12 miesięcy.

Ryzyko stopy procentowej portfela bankowego jest transferowane za pomocą systemu stawek funduszy transferowych i podlega zcentralizowanemu zarządzaniu przez wyspecjalizowane jednostki w Departamencie Skarbu.

Pomiar i raportowanie ryzyka stopy procentowej portfela bankowego jest dokonywany przez Biuro Ryzyka Rynkowego i Płynności znajdujące się w Pionie Zarządzania Ryzykiem, który jest jednostką niezależną od jednostek dokonujących transakcji handlowych i bankowych.

Raporty ryzyka stopy procentowej portfela bankowego są sporządzane na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz okresowo (miesięczne, kwartalne) w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorcza, Zarząd Banku oraz Komitet ALCO.

12.2 Zmiana wyniku finansowego, zdyskontowanej wartości ekonomicznej lub innych miar stosowanych do oceny skutków szokowych spadków lub wzrostów stóp procentowych obliczonych zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank, w podziale na poszczególne waluty

W celu określenia ryzyka stopy procentowej portfela bankowego sporządzane są także analizy scenariuszy warunków kryzysowych, które zakładają równoległe przesunięcie krzywych dochodowości w górę i w dół o 200 punktów bazowych, a także przesunięcia definiowane na podstawie historycznie zaobserwowanych zmian.

Wyniki analizy scenariuszy kryzysowych dla równoległego przesunięcia krzywych o 200 punktów bazowych dla ekspozycji stopy procentowej portfela bankowego BPH wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Waluta	Do 3 miesięcy	Od 3 do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Razem
EUR	775	1 464	-146	6 786	5 714	-591	-494	13 508
PLN	6 356	-3 217	7 481	-16 947	13 554	-2 081	-2 003	3 144
USD	104	273	896	2 472	1 700	-29	-13	5 403
CHF	-9 432	210	2 114	-3 740	5 013	5 968	-30 215	-30 082

13. Informacje w zakresie obliczania wymogów kapitałowych na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Bank nie posiada ekspozycji sekurytyzacyjnych.

14. Informacje dotyczące ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów

Bank nie stosuje metody wewnętrznych ratingów.

15. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego

15.1 Polityka i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu Bank je stosuje

Bank nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych. Bank stosuje umowy ramowe o kompensowaniu transakcji pozabilansowych na potrzeby wyliczenia ekwiwalentu bilansowego stanowiącego podstawę kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta. Kompensowanie umowne jest elementem ograniczającym ryzyko. Bank dokonuje saldowania wartości ekwiwalentu bilansowego instrumentów pochodnych w oparciu o zapisy § 78 załącznika nr 16 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami.

15.2 Polityka i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami oraz głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank

Bank stworzył i rozwija spójny system zarządzania przyjmowanymi zabezpieczeniami, obejmujący procedury ich ustanawiania, standardowe wzory dokumentacji prawnej, wewnętrzne zasady wyceny, zasady rejestracji w dedykowanym module systemu operacyjnego Banku, a także monitoring ich wartości i pewności prawnej oraz kryteria uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe.

Bank stosuje i przyjmuje wszelkie dopuszczalne formy prawne zabezpieczeń oraz różnorodne składniki majątkowe. Katalog zabezpieczeń akceptowanych przez Bank obejmuje:

- a) zabezpieczenia osobiste: ubezpieczenie kredytu, gwarancje, poręczenia, awale udzielone przez podmioty o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, zlecenie udzielenia kredytu, oświadczenie patronackie, przystąpienie do długu;
- b) zabezpieczenia rzeczowe:
 - zabezpieczenia finansowe - ustanawiane na środkach pieniężnych lub papierach wartościowych (obligacje, bony skarbowe, bony komercyjne, jednostki uczestnictwa, certyfikaty inwestycyjne, certyfikaty depozytowe, akcje) w formie kaucji, blokady rachunku bankowego bądź rachunku papierów wartościowych, zastawu rejestrowego/ kodeksowego/ finansowego, przewłaszczenia;
 - na nieruchomości - hipoteki;
 - na aktywach rzeczowych - ustanawiane w formie zastawu rejestrowego/ przewłaszczenia;
 - na wierzytelnościach - ustanawiane w formie cesji wierzytelności.

Bank - w celu ograniczenia specyficznych ryzyk transakcji, bądź ryzyk mogących wyniknąć ze zmiany sytuacji kredytobiorcy - stosuje również w zawieranych umowach szereg klauzul specjalnych o charakterze ochronnym lub/ i finansowym zgodnie z obowiązującym w Banku standardem opracowanym przez Pion Zarządzania Ryzykiem i podlegającym ścisłej weryfikacji przez Pion Prawny i Relacji Korporacyjnych.

15.3 Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

Nie dotyczy, ponieważ Bank nie wykorzystuje technik ograniczania ryzyka w formie gwarancji ani kredytowych instrumentów pochodnych.

15.4 Informacja o koncentracji ryzyka rynkowego lub kredytowego w zakresie zastosowanych instrumentów ograniczania ryzyka

W celu ograniczenia ryzyka Bank wykorzystuje wyłącznie kaucje gotówkowe, które ze względu na swój charakter nie generują ryzyka rynkowego ani ryzyka kredytowego.

15.5 W przypadku Banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej zgodnie z załącznikiem nr 4 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami lub metody wewnętrznych ratingów zgodnie z załącznikiem nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami, ale nie stosującego własnych szacunków straty z tytułu niewykonania zobowiązań (LGD) oraz współczynników konwersji do poszczególnych klas ekspozycji - oddzielnie dla każdej klasy ekspozycji - całkowita wartość ekspozycji (po zastosowaniu, w miarę stosowności, saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych) zabezpieczoną przez uznane zabezpieczenia finansowe lub inne uznane zabezpieczenia, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Wartość ekspozycji zabezpieczonych kaucją oraz wartość zabezpieczeń w formie kaucji wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. (w tys. PLN)

Wartość ekspozycji zabezpieczonych kaucją, w tym:	Wartość brutto ekspozycji	Waluta ekspozycji	Wartość zabezpieczeń w formie kaucji	Waluta zabezpieczenia
Detaliczne	779	PLN	732	PLN
	4	CHF	4	PLN
Institucje - banki	987	EUR	986	EUR
	41 900	EUR	41 900	PLN
Przedsiębiorstwa	2 632	CHF	2 624	PLN
	1 491	EUR	1 487	EUR
	3 898	EUR	3 892	PLN
	32 329	PLN	31 955	PLN
	152	USD	152	PLN
	40	USD	40	USD
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	45	PLN	44	PLN
	84 257		83 816	

15.6 W przypadku Banku wyliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem przy zastosowaniu metody standardowej lub metody wewnętrznych ratingów - oddzielnie dla każdej klasy ekspozycji - całkowitą wartość ekspozycji (po zastosowaniu saldowania, jeżeli występuje - ekspozycji bilansowych i pozabilansowych) zabezpieczoną gwarancją lub kredytowymi instrumentami pochodnymi; dla ekspozycji kapitałowych wymóg ten stosuje się do każdej z metod określonych w § 45-59 załącznika nr 5 do Uchwały nr 76/2010 KNF z późniejszymi zmianami

Bank nie wykorzystuje technik CRM (ang. *Credit Risk Mitigation*) w formie gwarancji ani kredytowych instrumentów pochodnych.

16. Informacje dotyczące metody zaawansowanego pomiaru ryzyka operacyjnego

Grupa Banku BPH S.A. nie stosuje metody zaawansowanego pomiaru do wyliczenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego.

17. Informacje dotyczące polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

17.1 Informacje dotyczące procesu ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym, w przypadku Banku, o którym mowa w § 6 ust. 4 lub 5 Uchwały nr 258/2011 KNF, informacje dotyczące składu i zakresu zadań komitetu ds. wynagrodzeń, konsultanta zewnętrznego, jeżeli Bank korzystał z jego usług przy ustalaniu tych zasad, oraz osób biorących udział w procesie decyzyjnym przy opracowaniu tych zasad ze wskazaniem ich roli

„Polityka Zmiennych Składników Wynagrodzeń Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku BPH S.A.” (dalej: Polityka), a także „Szczegółowe Zasady Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzeń Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku BPH S.A.” (dalej: Zasady) zostały opracowane przez wewnętrzny zespół projektowy złożony z pracowników Pionu Zasobów Ludzkich oraz Pionu Prawnego i Relacji Korporacyjnych, wspieranego doradztwem konsultanta zewnętrznego – tj. PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. Wdrożenie tych dokumentów nastąpiło na mocy Uchwały Zarządu Banku BPH S.A. nr 169/2012, zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku.

Odpowiedzialność poszczególnych podmiotów w procesie tworzenia Polityki oraz jej realizacji:

- 1) Rada Nadzorcza Banku:
 - a) zatwierdza Politykę po jej uchwaleniu przez Zarząd Banku;
 - b) powołuje spośród swoich członków Komitet ds. Wynagrodzeń;
 - c) zapoznaje się z raportami Departamentu Audytu Wewnętrznego;
 - d) może zlecać Departamentowi Audytu Wewnętrznego dodatkowe przeglądy aktualności i funkcjonowania Polityki.
- 2) Zarząd Banku:
 - a) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację Polityki – po uzyskaniu pozytywnej opinii Komitetu ds. Wynagrodzeń;
 - b) wprowadza jako obowiązujący w Banku Wykaz stanowisk kierowniczych w Banku wraz z opisem procedury weryfikacji istotności wpływu stanowiska na profil ryzyka Banku;
 - c) może zlecić Departamentowi Audytu Wewnętrznego dokonanie dodatkowego przeglądu aktualności Polityki.
- 3) Komitet ds. Wynagrodzeń:
 - a) analizuje i opiniuje zasady wynagradzania członków Zarządu Banku;
 - b) opiniuje Politykę oraz Zasady (w tym w zakresie wysokości i składników wynagrodzeń);
 - c) opiniuje i monitoruje wynagrodzenia zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi;
 - d) opiniuje raport z przeglądu wdrożenia Polityki i Zasad, przeprowadzonego corocznie przez Departament Audytu Wewnętrznego.
- 4) Departament Audytu Wewnętrznego:
 - a) dokonuje nie rzadziej niż raz w roku przeglądu aktualności Polityki i sporządza stosowny raport, który przedstawia Radzie Nadzorczej;
 - b) dokonuje przeglądu aktualności Polityki w innych terminach na zlecenie Rady Nadzorczej lub Zarządu Banku.

- 5) Dyrektor Wykonawczy/ Członek Zarządu odpowiedzialny za Pion Zasobów Ludzkich Banku:
 - a) prowadzi, aktualizuje oraz przedstawia Zarządowi do wprowadzenia Wykaz stanowisk kierowniczych w Banku wraz z opisem procedury weryfikacji istotności wpływu stanowiska na profil ryzyka Banku;
 - b) przygotowuje dla KNF dane na temat liczby osób zatrudnionych w Banku, których łączne wynagrodzenie w poprzednim roku przekracza równowartość 1 000 000 euro wraz z informacjami dotyczącymi stanowiska zajmowanego przez te osoby oraz wartości głównych elementów wynagrodzenia, przyznanych premii i nagród długookresowych oraz odprowadzonych składek emerytalnych.

Rolą pracowników Pionu Prawnego i Relacji Korporacyjnych było zapewnienie zgodności rozwiązań ostatecznie wdrożonych w Banku z powszechnie obowiązującym prawem, w tym szczególności z ustawą Prawo bankowe, Uchwałą KNF nr 258/2011, prawem pracy oraz innymi odpowiednimi przepisami.

Konsultant zewnętrzny w trakcie opracowywania Polityki i Zasad odpowiadał m.in. za analizę przygotowywanych rozwiązań pod kątem ich zgodności z odpowiednimi przepisami prawa a także wytycznymi regulatora oraz praktyką rynkową.

17.2 Informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń, w tym w zakresie wynagrodzeń zależnych od wyników, w rozumieniu § 29 pkt 1 Uchwały nr 258/2011 KNF, kryteriów pomiaru i oceny wyników i korygowania tych wyników o ryzyko oraz zasad uwzględniania długoterminowych wyników Banku uwzględniających korekty o koszt wynagrodzeń

W Banku przyjęto, że wynagrodzenia zależne od wyników kształtują się w oparciu o:

- 1) kryteria finansowe i niefinansowe:
 - a) utrzymanie wskaźnika wypłacalności powyżej minimum ustalonego przez KNF;
 - b) utrzymanie wskaźnika wypłacalności powyżej wewnętrznego poziomu ustalonego przez Zarząd i Radę Nadzorczą;
 - c) utrzymanie wskaźnika płynności zgodnie z limitami nadzorczymi M1-M4 zdefiniowanymi przez KNF;
 - d) niewystąpienie znaczących i nieoczekiwanych strat skutkujących znaczącym i nieoczekiwanym obniżeniem kapitałów Banku – bez uzasadnienia sytuacją rynkową;
 - e) realizację celów i zadań wyznaczonych i zaaprobowanych na dany okres oceny przez właściwy organ Banku oraz ocenę indywidualną dokonywaną w ramach obowiązującego w Banku systemu oceny pracowniczej;
- 2) inne kryteria uwzględnione między innymi w budżecie rocznym i długoterminowym planie strategicznym, akceptowanym przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku. Indywidualnym wyrazem tych celów Banku są zapisy w celach i zadaniach poszczególnych członków Zarządu (znajdują się tam podstawowe kategorie rachunku wyników i bilansu takie jak: wynik banku oraz koszty ryzyka).

17.3 Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym sposobu powiązania wysokości wynagrodzenia z wynikami w przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników

Do końca marca roku następującego po zakończeniu okresu oceny Bank dokonuje oceny realizacji celów i osiągniętych wyników przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze w okresie oceny oraz określenia podstawy wynagrodzenia zmiennego, która będzie służyła do naliczenia wynagrodzenia zmiennego nieodroczonego i wynagrodzenia zmiennego odroczonego.

Przed upływem każdego okresu rozliczeniowego w ramach okresu odroczenia Bank dokonuje weryfikacji realizacji celów i wyników osiągniętych przez osobę zajmującą stanowisko kierownicze w okresie oceny oraz weryfikacji podstawy wynagrodzenia zmiennego, w tym w szczególności ziszczenia się zdarzeń powodujących redukcję wysokości podstawy wynagrodzenia zmiennego. Weryfikacja realizacji celów i osiągniętych wyników w okresie oceny przez osobę zajmującą stanowisko kierownicze jest dokonywana przez Bank zgodnie z warunkami wynagradzania zmiennego tej osoby i zgodnie z dokumentem „Szczegółowe Zasady Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzeń Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku BPH S.A.". Weryfikacja realizacji celów i osiągniętych wyników oraz podstawy wynagrodzenia zmiennego będzie służyła do naliczenia wynagrodzenia zmiennego, które może zostać przyznane za dany okres oceny.

Szczegółowe zasady ustalania wynagrodzeń zmiennych zawarte są w Regulaminie Wynagradzania oraz umowach o pracę.

17.4 Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe stosowane w zarządzaniu Bankiem

Mając na uwadze, iż większość osób na stanowiskach kierowniczych w Banku BPH odpowiada za tzw. funkcje ogólnobankowe, nieprzypisane wprost do jednego segmentu biznesowego, Bank odstępuje od publikacji powyższych informacji.

17.5 Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku z podziałem na:

17.5.1 Członków Zarządu, osoby podległe bezpośrednio członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, dyrektorów oddziałów i ich zastępców oraz głównego księgowego

- 1) wartość wynagrodzeń za dany rok obrotowy z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne oraz liczbę osób je otrzymujących

Wartość wynagrodzeń za rok obrotowy 2012 z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne (w tys. PLN)

Rodzaj wynagrodzenia	Wartość
Wynagrodzenie stałe	12 195
Wynagrodzenie zmienne	2 021

Liczba osób otrzymujących wynagrodzenie: 13.

- 2) wartość i formy wynagrodzenia zmiennego z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 Uchwały nr 258/2011

Wartość i formy wynagrodzenia zmiennego za rok obrotowy 2012 z podziałem na wynagrodzenie płatne w gotówce oraz instrumentach, o których mowa w § 29 pkt 7 Uchwały nr 258/2011 (w tys. PLN)

Rodzaj wynagrodzenia	Wartość
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w gotówce	1 249
Wynagrodzenie zmienne nieodroczone	803
Wynagrodzenie zmienne odroczone	446
Wynagrodzenie zmienne wypłacone w formie akcji fantomowych	772
Wynagrodzenie zmienne nieodroczone	463
Wynagrodzenia zmienne odroczonego	309

- 3) wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą z podziałem na część już przyznaną i jeszcze nie przyznaną

Wartość wynagrodzeń odroczonej wypłaty wskazano wyżej. Na dzień 31 grudnia 2012 r. żadna część tego wynagrodzenia nie została jeszcze przyznana.

- 4) wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznaną w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami

W roku 2012 nie przyznano, nie wypłacono, ani nie zmniejszono w ramach korekty związanej z wynikami żadnego wynagrodzenia z odroczoną wypłatą.

- 5) wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym, liczbę osób otrzymujących takie płatności oraz najwyższą taką płatność na rzecz jednej osoby

Na dzień 31 grudnia 2012 r. nie wykonano płatności związanych z podjęciem, ani zakończeniem stosunku zatrudnienia.

17.5.2 Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku

Na dzień 31 grudnia 2012 r. brak takich osób.